

Longin. *subl.* XXXIII 5 Mazz.: Eri gone, pp. 94 s. H., pp. 110, 150 Bernh., T 1 Rok.

τί δέ; Ἑρατοσθένης ἐν τῇ Ἑριγόνῃ – διὰ πάντων γὰρ ἀνώμητον τὸ ποιημάτιον – Ἀρχιλόχου πολλὰ καὶ ἀνοικονόμητα παρασύροντος, κάκεινης τῆς ἐκβολῆς τοῦ δαιμονίου πνεύματος ἦν ὑπὸ νόμον τάξει δύσκολον, ἄρα δὴ μείζων ποιητής;

1. Ἀρχιλόχου ^{k^{mg}}, Manutius: ἀρχίλοχον **P** (supra -o^l- accentu eraso), Ἀντιμάχου Hecker 1850, p. 426 | 2. ἀνηκονόμητα **m** | παρασύροντος **k** (ex παρασύροντας), Manutius: παρασύροντας **P**, lacunam post παρασύροντος statuit Vahlen 1905, pp. XIX s. et 62 <τῷ ῥοθίῳ τῆς φορᾶς> vel *sim.* intercidisse suspicatus | κάκεινης **m**: κατακινίρει Schurzfleisch 1711, ἔνεκ' ἐκείνης Jannarakis, num <ὑπ> ἐκείνης? Russell 1964, p. 41 | κάκεινη τῇ ἐκβολῇ Pearce 1732, p. 183, κάκεινα τῇ ἐμβολῇ Toup 1778, p. 345, καὶ κινούντος ἐξ ἐμβολῆς B. G. Weiske ap. Weiske 1809, p. 407 | 3. μείζων **k**, Robortellus, Manutius: μείζον **P**

P = Par. gr. 2036

k = Cantab. Kk. VI. 34 (copia autografa di Francesco Porto da **P**)

m = Marc. gr. 522 (apografo di **P**)

Ἑρατοσθένης ... Ἀρχιλόχου ... παρασύροντος, κάκεινης τῆς ἐκβολῆς ..., ἄρα δὴ μείζων ποιητή
ὅτε μὲν οἶον πάντα ἐπιφλέγουσι τῇ φορᾷ, σβέννυνται δ' ἀλόγως πολλάκις καὶ πίπτουσιν ἀτυχέστατα;
Archil. fr. 13 W. κίρεα μὲν στονόεντα Περικλεες οὔτε τις ἀστῶν / μεμφόμενος θαλῆς τέρψεται οὐδὲ πόλις
κτλ.,

Ἰόβακχοι,

Call. *HAp.* 108-112 Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τα· πολλά / λύματα γῆς καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδατι
συρφετὸν ἔλκει. / Διοῖ δ' οὐκ ἀπὸ παντὸς ὕδωρ φορέουσι μέλισσαι, / ἀλλ' ἥτις καθαρὴ τε καὶ ἀχράαντος
ἀνέρπει / πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβὰς ἄκρον ἄτων

Antip. Thess. A. P. 11. 20 φεύγεθ' ὅσοι λόκκας ἢ λοφνίδας ἢ καμασῆνας / ἄδετε, ποιητῶν φύλον
ἀκανθολόγων, / οἳ τ' ἐπέων κόσμον λελιγισμένον ἀσκήσαντες / κρήνης ἐξ ἱερῆς πίνετε λιτὸν ὕδωρ /
σήμερον Ἀρχιλόχοιο καὶ ἄρσενος ἡμαρ Ὀμήρου / σπένδομεν· ὁ κρητὴρ οὐ δέχεθ' ἰδροπότας

Callimaco fr. 380 Pf. εἴλκυσε δὲ δριμύν τε χόλον κυνὸς ὀξύ τε κέντρον / σφηκός, ἀπ' ἀμφοτέρων δ' ἰὼν ἔχει
στόματος, e 544 Pf. τοῦ <-> μεθυπλήγος φροῖμιον Ἀρχιλόχου

Plut. *quaest. conv.* 7. 1. 3, 699a πάρες δὲ καὶ τὸν κομψὸν Ἑρατοσθένην λέγοντα

Del Sublime 41. 1 s. μικροποιῶν δ' οὐδὲν οὕτως ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ὥς ῥυθμὸς κεκλασμένος λόγῳ<ιν> καὶ
σεσοβημένος, οἷον δὴ πυρρίχιοι καὶ τροχαῖοι καὶ διχόρειοι, τέλεον εἰς ὀρχηστικὸν συνεκπίπτοντες· εὐθὺς
γὰρ πάντα φαίνεται τὰ κατάρρυθμα κομψὰ καὶ μικροχαρῇ καὶ ἀπαθέστατα διὰ τῆς ὁμοειδεῖας
ἐπιπόλαζοντα· καὶ ἔτι τούτων τὸ χεῖριστον ὅτι, ὥσπερ τὰ ψῆδρια τοὺς ἀκροατὰς ἀπὸ τοῦ πράγματος
ἀφέλκει etc.

A proposito dell'oratoria Dion. Hal. *Isocr.* 12 considera τὰ κομψὰ καὶ θεατρικὰ καὶ μειρακίῳδη ταῦτα οὐκ
οἶδα ἥτινα δύναιτο ἂν παρασχεῖν ὠφέλειαν, μάλλον δὲ οἶδα ὅτι καὶ βλάβης ἂν αἴτια γένοιτο, *Demosth.*
dict. 36 ὅθεν οἱ μὲν τὴν εὐσταθῆ καὶ βαρεῖαν καὶ αὐστηρὰν καὶ φιλόρχειον καὶ σεμνὴν καὶ φεύγουσαν ἅπαν
τὸ κομψὸν ἐπιτηδεύουσιν ἁρμονίαν, αἱ δὲ τὴν γλαφυρὰν καὶ λιγυρὰν καὶ θεατρικὴν καὶ πολλὴν τὸ κομψὸν καὶ
μαλακὸν ἐπιφαίνουσιν, ἡ πανηγύρεις τε κηλοῦνται καὶ ὁ συμφορητὸς ὄχλος, [Dem.] *eloc.* 36 ὥς τοῦ
γλαφυροῦ μὲν μικρότητά τινα καὶ κομψείαν ἔχοντος.

Plutarcho, *Pyth. orac.* 400c ἐν πολλοῖς γὰρ εἰσι κομψοί, τὸ δὲ ψυχρὸν οὐ πανταχοῦ καὶ περίεργον
ἐκπεφεύγασιν.

Erotian. κ 43 Nach m. κομψεύμενος· πανουργεύμενος, ἐπεὶ καὶ οἱ Ἀττικοὶ τὴν πανουργίαν κομψίαν
καλοῦσι (cf. Plut. *quomod. adol. poet.* 28a μηδὲν οὖν τούτων κομψὸν ἡγεῖσθαι καὶ πανοῦργον ὁ νεὸς ἐθιζέσθω),
e Svet. περὶ βλασφημιῶν 6 κομψός· ὁ ἐναντίος τῷ ἀπλῷ καὶ ἥκιστα σοφιστικῷ.

Eratosth. fr. I A 20 Berg. ὁ φησιν Ἑρατοσθένης, ὅτι ποιητὴς πᾶς στοχάζεσθαι ψυχαγωγίας, οὐ διδασκαλίας
χάριν

Hesych. ε 5116 La. ἐπίρρημα· ποιημάτιον τετράμετρον; cf. *Etym. M.* 363. 46 ss.

Athen. 6. 229a διὸ καὶ Θεοδωρίδαν φάναι ἐν τινι ποιηματίῳ (fr. 742 SH), 7. 283a Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς ἐν
Κίρκῃ, εἰ γνήσιον τὸ ποιημάτιον (fr. 2 Pow.), 7. 283d Ἑρινά τε ἢ ὁ πεποιηκὼς τὸ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενον
ποιημάτιον (fr. 1 Neñ), 15. 685a καὶ γὰρ εἰς Δημαρέτην ἀναφέρεται τι ποιημάτιον ὃ ἐπιγράφεται
Τρίφυλλον (fr. 372 SH), Hephaest. 26. 14 s. Consbr. τῷ δὲ τριμέτρῳ Σιμίας ὁ Ῥόδιος ὅλον ποιημάτιον
ἔγραψεν (fr. 9 Pow.), 58. 18 s. ὥς Καλλιμάχειον τοῦτο ποιημάτιον (fr. 401 Pf.); schol. Theocr. XII *arg.* b οὐ
(scil. Νικίου) καὶ ποιημάτιον φέρεται ἀντιγεγραμμένον (fr. 566 SH); VII *arg.* παρέπλασε δὲ τὸ ποιημάτιον ἐκ
τῶν παρὰ Σώφρονι Ἰσθμα Θεωμένων (si tratta, ovviamente, dell'*Idillio* XV); Trich. 387. 10 ss. καὶ ὁ Ῥόδιος
Σιμίας ἐν τε τῷ Πελέκει καὶ ἐν ταῖς Πτέρυξι· ποιημάτια δὲ εἰσι ταῦτα παρ' ἐκείνῳ (25 e 24 Pow.); 394. 11
καὶ ἐν ἑτέρῳ ποιηματίῳ προδιελήφμεν (Vd. anche Plut. *Cic.* 2. 3). Di *poemi più antichi*, Athen. 10. 430d
introduce con ποιημάτιον il fr. 346 V. di Alceo, Eustath. *ad Odys.* 2 p. 92 καὶ ὅτι Ἡσίοδος ἐν μελαμποδίᾳ,
ποιημάτιον δὲ αὕτη ἐκείνου (fr. 271 M-W.), *ad Il.* 4. 258. 18 van der Valk φασὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ ποιημάτιόν τι
ἐπὶ τῷ Λίνῳ εἶναι, ὃ Σφαῖρα μὲν καλεῖται, εἰς Ὀρφέα δὲ ἀναφέρεται (Lin. 77 T Bern.) (Non è utilizzabile
Ps.-Luc. *Philopat.* 13 ἀνέγνωκας ποτε τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ δραματοποιοῦ Ὀρνήθας ποιήματα;)

schol. D AB Hom. X 29 van Thiel (testo di Z): poet. XIX (Erigone), pp. 95-97 H., p. 29 Rok., Catast. fr. I Rob.

ὄν τε κύν' Ὠρίωνος: τὸν ἀστρῶν κύνα οὕτως ἔφη. ἔνιοι δέ φασιν τὸν κατηστερισμένον κύνα οὐκ Ὠρίωνος, ἀλλ' Ἑριγόνης ὑπάρχειν, ὃν καταστερισθῆναι διὰ τοιαύτην αἰτίαν· Ἰκάριος γένει μὲν ἦν Ἀθηναῖος, ἔσχεν δὲ θυγατέρα μονογενῆ Ἑριγόνην, ἣτις κύνα νήπιον ἔτρεφεν. ξενίσας δέ ποτε ὁ Ἰκάριος Διόνυσον ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ οἶνον τε καὶ ἀμπέλου κλήμα. κατὰ δὲ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας περιῆει τὴν γῆν προφαίνων τὴν τοῦ Διονύσου χάριν, ἔχων σὺν ἑαυτῷ τὸν κύνα. γενόμενος δὲ ἐκτὸς τῆς πόλεως βουκόλοις οἶνον παρέσχεν. οἱ δὲ ἀθρόως ἐμφορησάμενοι οἱ μὲν εἰς βαθὺν ὕπνον ἐτράπησαν, οἱ δὲ περιλειπόμενοι, νομίσαντες θανάσιμον εἶναι φάρμακον τὸ πόμα, πλήρουντες ἐφόνευσαν τὸν Ἰκάριον· μεθ' ἡμέραν δὲ νηψάντων αὐτῶν, καταγνόντες ἑαυτῶν εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ κύων ὑποστρέψας πρὸς τὴν Ἑριγόνην δι' ὠρυγμοῦ ἐμήνυσεν αὐτῇ τὰ γινόμενα· ἡ δὲ μαθοῦσα τάληθες ἑαυτὴν ἀνήρτησεν. νόσου δὲ ἐν Ἀθήναις γενομένης κατὰ χρησμὸν Ἀθηναῖοι τὸν τε Ἰκάριον καὶ τὴν Ἑριγόνην ἐνιαυσίαις ἐγέραιρον πμαῖς. οἱ καὶ καταστερισθέντες, Ἰκάριος μὲν Βωώτης ἐκλήθη, Ἑριγὼν δὲ παρθένος, ὁ δὲ κύων τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν ἔχει. ἡ ἱστορία παρὰ Ἑρατοσθένει

2. ἡριγμένης Z | κατηστερισθῆναι YQA | γένος YQXAR(Pagès) | 3. τὴν κύνα Z¹Y | 4. παρ' αὐτοῦ QX(Pagès) | 5. ἐκτός Y: ἐντός QXAR, ἐν τοῖς Z | βουκόλοις Z | 7. ἡμέρας X | 8. καταγνόντες αὐτῶν Z | 9. γινόμενα: γενόμενα YQXR, λεγόμενα A | 10. ἐνιαυσιαίαις Bernhardt 1822, p. 152 | 11. κατηστερισθέντες Q, καταστερηθέντες YA, καταμερισθέντες X | ἔχει Z: ἔσχεν YQXAR(Pagès) | 12. ἱστορεῖ Ἑρατοσθένους YQX(Pagès)

11.-12 ἱστορεῖ Ἑρατοσθένους ἐν τοῖς ἑαυτοῦ (αὐτοῦ B) καταλόγοις BL: Καταστερισμοὶς Valckenaer 1747, p. 64

Z = Romanus, Bibl. Naz. Centr. Gr. 6 + Matrit. B. N. 4626

Y = Vat. gr. 2193

Q = Vat. gr. 33

X = Vat. gr. 32

R = Riccardianus 30

A = Marc. 454

B = Marc. 453

L = Leidensis Voss. 64

POxy. 4096 fr. 5 II 5-15 + fr. 52. 1-6 (Luppe)

παρειμέ[νοι μεθυσ-]
[θ]έ[ν]τες ὕ[πο]πτε[ύ]οντες μὴ φαρμακ[εύ]-
ηι ἑαυτοῦ[ς] τὰ [τε βοσκήματα λαθ]ῶν
ἀπελάσῃ τὰ ἐ[ν τοῖς περιφράκτοι]ς ῥο-
πάλους παῖον[τες αὐτὸν ἀπέκτει]ναν.
κατὰ τὴν ἔω [δὲ πάλιν ἀνανήψ]αν-
τες ἐμέμ[η]ντο ὧν εἰργάσαν[το]
καὶ δ[ί]κ[ην] δ[ε]διό[τε]ς ἔφυγον νοή-]
σαντ[ες. ὕ]πο[στρέψας δ' ὁ κύων πρὸς]
τὴν [Ἑριγόνην δι' ὠρυγμοῦ αὐτῇ τὰ]
[γ]εγ[ονό]τα ἐμήνυσεν.]

fr. 24. 1-3(Luppe)

ἡ δ' ἱστ[ο]ρία
παρὰ Ἑρατοσθένει.]

Lecture e integrazioni di W. Luppe, *Die Ikarios-Sage im Mythographus Homericus*, «ZPE» 112, 1196, 29-33

Hygin. astr. II 4. 2-7

nonnulli hunc (sc. Arctophylacem) Icarum Erigones patrem dixerunt, cui propter iustitiam et pietatem existimatur Liber pater uinum et uitam et uiam tradidisse, ut ostenderet hominibus quomodo sereretur, et quid ex eo nasceretur; et, cum esset natus, quomodo id uti oporteret. Qui cum sevisset uitam et diligentissime administrando floridam facile fecisset, dicitur hircus in uineam se coniecisse et, quae ibi tenerrima folia uideret, decerpisse. Quo facto, Icarum animo irato tulisse eumque interfecisse, et ex pelle eius utrem fecisse ac uento plenum praeligasse, et in medium proiecisse

suosque sodales circum eum saltare coegisse. Itaque Eratosthenes ait:

Ἰκαρίου ποσὶ πρῶτα περὶ τράγον ὤρχησαντο.

3. Alii dicunt Icarum, cum a Libero patre uinum accepisset, statim utres plenos in plaustrum inposuisse; hac re etiam Booten appellatum. Qui cum perambulans Atticorum fines, pastoribus ostenderet, nonnulli eorum auiditate pleni, nouo genere potionis inducti, somno consopiantur atque alius aliam se in partem reiciunt. Vt semimortua membra iactantes, alia ac decebat loquebantur, reliqui eorum arbitrati uenenum ab Icaro datum pastoribus, ut eorum pecora abigeret in suos fines, Icarum interfectum in puteum deiecerunt. Sed ut alii demonstrant, secundum arborem quandam defoderunt. Qui autem obdormierant, experrecti cum se numquam melius quiescere faterentur ac requirerent Icarum, ut pro beneficio munerarentur, interfectores eius animi conscientia permoti, statim se fugae mandauerunt et in insulam <C>eorum peruenerunt; a quibus ut hospites recepti, domicilia sibi constituerunt.

4. At Erigone, Icari filia, permota desiderio parentis, cum eum non redire uideret ac persequi conaretur, canis Icari, cui Maera fuerat nomen, ululans ut uideretur obitum domini lacrimare, rediit ad Erigonen. Cui non minimam cogitatae mortis suspicionem ostendit; neque enim puella timida suspicari debebat nisi patrem interfectum, qui tot dies ac menses abesset. At canis uestem eius tenens dentibus perduxit ad cadauer. Quod filia simul ac uidit, desperata spe, solitudine ac pauperie oppressa, multis miserata lacrimis in eadem arbore qua parens sepultus uidebatur, suspendio sibi mortem consciiuit; cui canis mortuae spiritu suo parentauit. Nonnulli enim hunc in puteum se deiecissem dixerunt, Anigrum nomine; quare postea neminem ex eo puteo bibisse memoriae tradiderunt. Quorum casum Iuppiter miseratus, in astris corpora eorum deformauit. Itaque complures Icarum Booten, Erigonen Virginem nominauerunt, de qua posterius dicemus; canem autem sua appellatione et specie Caniculam dixerunt. Quae a Graecis, quod ante maiorem Canem exoritur, Procyon appellatur. Alii hos a Libero patre figuratos inter sidera dicunt.

5. Interim cum in finibus Atheniensium multae uirgines sine causa suspendio sibi mortem consciscerent, quod Erigone moriens erat precata ut eodem leto filiae Atheniensium adficerentur quo ipsa foret obitura, nisi Icari mortem persecuti et eum forent ulti, itaque cum id euenisset, ut ante diximus, petentibus eis Apollo dedit responsum, si uellent euentu liberari, satisfacerent Erigonae. Qui quod ea se suspenderat, instituerunt uti tabula interposita pendentes funibus se iactarent, ut qui pendens uento mouetur. Quod sacrificium sollemne instituerunt. Itaque et priuatim et publice faciunt, et id Aletidas appellant, quod eam patrem persequentem cum cane, ut ignotam et solitariam oportebat, mendicam appellabant, quas Graeci ἀλήτιδας nominant.

6. Praeterea Canicula exoriens aestu <C>eorum loca et agros fructibus orbat et ipsos morbo adfectos poenas Icaro cum dolore sufferre cogeat, quod latrones recepissent. Quorum rex Aristaeus, Apollinis et Cyrenes filius, Actaeonis pater, peti-<i>t a parente quo facto calamitate ciuitatem posset liberare. Quem deus iubet multis hostiis expiare Icari mortem et ab Ioue petere ut, quo tempore Canicula exoriretur, dies quadraginta uentum daret, qui aestui Caniculae mederetur. Quod iussum Aristaeus confect et ab Ioue impetrauit ut etesiae flarent, quas nonnulli etesias dixerunt, quod quotannis certo tempore exoriuntur: ἔτος enim Graece 'annus' est Latine; nonnulli etiam aetesias appellauerunt, quod expositatae sunt ab Ioue et ita concessae. Sed de hoc in medio relinquetur, ne nos omnia praeripuisse existimemur.

7. sed ut ad propositum revertamur etc.

1) Identificazione dell' Erigone

2) Preliminari alla ricostruzione dell' Erigone

Sudaε 2898 Ἀστρονομίαν ἢ Καταστηριγμούς,

Hygin. Astr. 2. 3. 1 = III; 4. 2 = VIII; 6. 1 = IV; 7. 1 (bis) = XXIV; 13. 1 = XII; 14. 5 = VI; 15. 6 = XXIX; 17. 1 = XXXI; 20. 1 [con schol. Arat. 225; schol. BP Germ. Arat. p. 80. 4 Breysig (conj. Bücheler)] = XIX; 23. 3 = XI; 24. 2 = XII; 28. 1 = XXVII; 30 = XXI; 40. 4; 42. 2, 3, 4 = XLII; 43 (con schol. Arat. 474; Achill. Tat. Isagog. 24, p. 55. 10 Maass [dove si dice Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Καταμερισμῷ] = XLIV; 3. 1. 2 = II; 6 = XXIV; schol. Arat. 403 = XXXIX; schol. (BP) Germ. Arat., p. 74. 20 Brey. [e Nigdio Figulo: Martin 1956, p. 95 s.], schol. (S) Germ. Arat. 174 = XIV; schol. S Arat. 97 = IX; schol. D Il. 22. 29

schol. D Il. 22. 29, Hygin. Astr. 2. 4. 2-6, Nonn. 47. 1-264

[Apollod.] 3. 14. 7 (ἀλλὰ Δήμητρα μὲν κελεῖς εἰς τὴν Ἐλευσίνα ὑπεδέξατο, Διόνυσον δὲ Ἰκάριος ὅς λαμβάνει παρ' αὐτοῦ κλῆμα ἀμπέλου καὶ τὰ περὶ τὴν οἶνοποιίαν μαθάνει. καὶ τὰς τοῦ θεοῦ δωρήσασθαι θέλων χάριτας ἀνθρώποις, ἀφικνεῖται πρὸς τινὰς ποιμένας, οἱ γευσάμενοι τοῦ ποτοῦ καὶ χωρὶς ὕδατος δι' ἡδονὴν ἀφειδῶς ἐλύσαντες, πεφαρμάχθαι νομίζοντες ἀπέκτειναν αὐτόν. μεθ' ἡμέραν δὲ νοήσαντες ἔθαψαν αὐτόν. Ἡριγόνη δὲ τῇ θυγατρὶ τὸν πατέρα μαστευούσῃ κύων συνήθης ὄνομα Μαῖρα, ἢ τῷ Ἰκαρίῳ συνείπετο, τὸν νεκρὸν ἐμήνυσε· κάκεινῃ κατοδυρομένη τὸν πατέρα ἑαυτὸν ἀνήρτησε

Le ricostruzioni più dettagliate sono reperibili in Maass 1883, pp. 59-138, Keller 1946, pp. 53-92, Sdmsen 1947, Merkelbach 1963, pp. 470-481, 486-519, e Rokosoki 1995, pp. 53-78

3) schol. D Il. 22. 29

Z(Romanus, Bibl. Naz. Centr. Gr. 6 + Matrit. B. N. 4626)R(Riccardianus 30)A(Marc. 454) ἡ ἱστορία παρὰ Ἐρατοσθένη; Y(Vat. gr. 2193)Q(Vat. gr. 33)X(Vat. gr. 32) ἱστορεῖ Ἐρατοσθένης; B(Marc. 453)L(Leidensis Voss. 64) ἱστορεῖ Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς ἑαυτοῦ (αὐτοῦ B) καταλόγοις

cf. Ἡσίοδος ἐν καταλόγοις, Apollodoro περὶ Καταλόγου

schol. D II. 24. 24 Ζεὺς ἐρασθεὶς Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος λαθὼν ᾗῤαν ἐμίγη, ἡ δὲ ἔγκυος γενομένη ἐν Κυλλήνῃ τῆς Ἀρκαδίας Ἐρμῆν ἐγέννησεν. ὅστις ἐπιθυμίαν ἔσχευ τοῦ κλέπτειν, ὅτι καὶ Ζεὺς κλέψας τὴν ᾗῤαν ἐμίγη Μαίᾳ. καὶ δῆποτε τῆς μητρὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς λουομένης λαθὼν ὑφέϊλετο τὰς ἐσθῆτας, γυμναὶ δὲ κεῖναι ἠπόρουv τί πράξωσιν. γέλωτα δὲ διὰ τοῦτο Ἐρμῆς ποιήσας ἀπέδωκεν αὐταῖς τὰς ἐσθῆτας. ἔκλεψε δὲ καὶ τὰς Ἀπόλλωνος βούς. ἡ ἱστορία παρὰ Ἐρατοσθένει

schol. D Il. 9. 448 (POxy. 3830 + PLitLond. 142 fr. 3 II 21 ἡ δ' ἱστορία] | παρ' Ἑρ[ατοσθέ]λει, ZY hanno ἡ ἱστορία παρὰ τῷ Πύκτῃ, A ἡ ἱστορία παρὰ τῷ ποιητῇ

Plut. *de sera num. vind.* 562b ἄρκτων νήπια καὶ λύκων τέκνα καὶ πιθήκων, Theophr. *HP* 8. 1. 7 ὅπως ἂν οἱ χειμῶνες μὴ νήπια καταλαμβάνωσιν; [Aristot.] *Probl.* 901b 24 διὰ τί τῶν μὲν ἄλλων ζῶων τὰ νέα καὶ νήπια ὀξύτερον φθέγγονται τῶν τελείων, οἱ δὲ μόσχοι βαρύτερον τῶν τελείων βοῶν;. γεραίρω si trova continuamente in prosa (tra parentesi le occorrenze, limitate al tema del presente), da Erodoto (1x), Platone (3x) e Senofonte (5x), a Crisippo (2x), Filone (21x), Dionigi di Alicarnasso (13x) Arriano (5x)).

Ἀθηναῖος ἐγενόμενος δὲ ἐκτὸς τῆς πόλεως βουκόλοις οἶνον παρέσχεν:
Hesych. i 446 La. Ἰκαριεῖς· δῆμος Ἀθήνησι, φυλῆς Αἰγυγίδος.

4) Hygin. *astr.* 2. 4. 2-6

αἴτια: i Προτρούγαια, l' ἄσκολιασμός, il sacrificio del capro, l'origine della tragedia e della commedia, il pozzo Ἐνιγρον, le Αἰῶραι, il culto di Zeus Ἰκμιος a Ceo, i venti etesῆ, i riti per blandire la *Canicula*; le Dionisie rurali, le Lenee, «das wettrinken an den Choen»

nonnulli hunc (scil. Arctophylacem) Icarum Erigones patrem dixerunt, cui propter iustitiam et pietatem existimatur Liber pater unum et uitem et uuam tradidisse, ut ostenderet hominibus quomodo sereretur, et quid ex eo nasceretur; et, cum esset natum, quomodo id uti oporteret. qui cum sevisset uitem et diligentissime administrando floridam facile fecisset, dicitur hircus in uineam se coniecisse, et quae ibi tenerrima folia uideret, decerpisse. quo facto, Icarum animo irato tulisse eumque interfecisse, et ex pelle eius uitem fecisse ac uento plenum praeligasse, et in medium proiecisse suosque sodales circum eum saltare coegisse. Itaque Eratosthenes ait:

Ἰκάριοι, τόθι πρῶτα περὶ τράγον ὥρχήσαντο.

alii dicunt Icarum, cum a Libero patre uinum accepisset, statim utres plenos in plaustrum inposuisse: hac re etiam Booten appellatum

Ovid. *Mét.* 8. 679 s. *interea totiens haustum cratera repleri / sponte sua per seque vident succrescere vina*, Soph. fr. 255 R. ἔστι γὰρ τις ἐναλία / Εὐβοίς αἶα· τῆδε βακχείος βότρυς / ἐπ' ἡμᾶρ ἔρπει. πρῶτα μὲν λαμπρὰς ἔω / κεκλημάτῃται χλωρὸν οἰνάνθης δέμας· / εἰτ' ἡμᾶρ αὖξει μέσσον ὄμφακος τύπον, / καὶ κλίνεται τε κάποπερκούται βότρυς· / δέιλῃ δὲ πᾶσα τέμνεται βλαστουμένη / ὁπώρα τκαλῶς† κἀνακίρναται ποτόν, e *inoltre schol. T II.* 13. 21 (= *Euphor.* fr. 104 van Gron.) Αἰγαί· πόλις Ἀχάϊας ἐν Πελοποινήσῳ, ἔνθα τιμᾶται μὲν ὁ Ποσειδῶν, ἄγεται δε, καὶ Διονύσῳ ἑορτῇ, ἐν ἣ θαυμάσιον ἐπιτελεῖσθαι φασιν ἔργον, ἐπειδὰν ὁ χορὸς συστὰς τὰς τοῦ δαίμονος τελετὰς ὀργιάζῃ. ἄμπελοι γάρ, ὥς καλοῦσιν ἐφημέρους, ἀνισχούσης μὲν ἡμέρας βλαστάνουσι καρπὸν, ὥστε δρέποντας αὐτοὺς ἐσπέρας οἶνον ἄφθονον ἔχειν. ἡ ἱστορία παρὰ Εὐφορίωνι.

Nonn. 47. 34-69, 17. 72-86 (l'episodio di Brongo), 18. 210-212 καὶ Στάφυλος φιλόβοτρυς ἐφωμάρτησε Λυαίῳ / εἰς ὁδὸν ἐσσυμένῳ ξεινία δῶρα τιταίνων, / χρύσειον ἀμφιφορῆα σὺν ἀργυρέοισι κυπέλλοις.

Nonn. 47. 40 ss. Ἑριγόνη δ' ἐκέρασεν ἀφυσσάμενη γλάγρος αἰγῶν· / ἀλλὰ ἐ Βάκχος ἔρκεε, φιλοστόργῳ δὲ
 γεραιῷ / ὥπασε λυσιπόνοιο μέθης ἐγκύμονας ἀσκούς, / δεξιτερῇ δ' εὐδομον ἔχων δέπας ἠδέος οἴνου /
 ὥρεγεν Ἰκαρίῳ;

47. 60 s. κούρη δ' ἀντὶ γάλακτος ἀφυσσαμένη χύσιν οἴνου / ὥρεγε χειρὶ κύπελλον, ἕως ἐμέθυσσε τοκῆα

frr. 24 μέσον δ' ἐξαύσατο βαυνόν e 34 Pow. scolymum ..., *Eratostheni quoque laudata in pauperis cena*

Pan. Mess. 9-11 cunctis Baccho iucundior hospes / Icarus, ut puro testantur sidera caelo / Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas,

cf. Porph. *abst.* 2. 10. 1 αἶγα δ' ἐν Ἰκαρίῳ (Meursius: Ἰκάρῳ codd.) τῆς Ἀττικῆς ἐχειρώσαντο πρῶτον, ὅτι ἄμπελον ἀπέθρισεν, Sil. It. 7. 182 s. *nulloque cruore / polluta castus mensa*

1) 7. 174-178 *cepere volentem / fumosi postes et ritu pauperis aevi / ante focus mensae; laetus nec senserat hospes advenisse deum ; sed enim de more parentum grato cursabat studio instabatque senectae*: la premura di Falerno e la posizione della mensa potevano trovarsi in Era tostene; 2) 7. 192-194

Nonn. 47. 60 ss. κοῦρη δ' ἀντὶ γάλακτος ἀφυσσαμένη χύσιν οἶνου / ὥρεγε χεῖρὶ κύπελλον, ἕως ἐμέθυσε
τοκῆα. / ἀλλ' ὅτε δὴ κόρον εἶρε κυπελλοδόκοιο τραπέζης, / δόχημος ἀμφιέλικτος ἐρυσφαλὲς ἵχνος ἐλίσσων
/ ποσσὶν ἀμοιβαίοισιν ἀνεσκίρτησεν ἀλωεύς, / Ζαγρέος εὖιον ὕμνον ἀνακροῖων Διούσῳ.

Ovid. Met. 6. 125 *Liber ut Erigonen falsa deciperit uva*, [Plut.] *parall. min.* 9b, 307e-f Κρόνος ἐπιξενωθεὶς γεωργῶ, ᾧ ἦν θυγάτηρ καλὴ Κλειτορία, ταύτην ἐβιάσατο καὶ ἐτέκνωσεν υἱοῖς Ἴανόν Ὑμνον Φαῦστον Φήλικα

Achille Tat. 2 2 ὁ δὲ πῶν ὑφ' ἡδονῆς βάκχεύεται καὶ λέγει πρὸς τὸν θεόν· πόθεν, ὦ ξένη σοι τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ πορφυροῦν; πόθεν οὕτως εὔρες αἶμα γλυκὺ; οὐ γὰρ ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ χαμαὶ ῥέον. τὸ μὲν γὰρ ἐς τὰ στέρνα καταβαίνει καὶ λεπτὴν ἔχει τὴν ἡδονήν, τοῦτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ στόματος τὰς ῥίνας εὐφραίνει καὶ θιγόντι μὲν ψυχρὸν ἐστίν, εἰς τὴν γαστέρα δὲ καταθορὸν ἀνάπτει κάρωθεν ἡδονῆς πῦρ. καὶ ὁ Διώνυσος ἔφη· τοῦτο ἐστὶν ὀπώρας ὕδωρ, τοῦτό ἐστιν αἶμα βότρυος. ἄγει πρὸς τὴν ἄμπελον ὁ θεὸς τὸν βουκόλον, καὶ τῶν βοτρυῶν λαβὼν ἄμα καὶ θλίβων καὶ δεικνὺς τὴν ἄμπελον, τοῦτο μὲν ἐστὶν, ἔφη, τὸ ὕδωρ, τοῦτο δὲ ἡ πηγὴ

Nonn. 47. 78-103 εἰπέ, γέρον, πόθεν εὔρες ἐπὶ χθοὶ νέκταρ Ὀλύμπου; / οὐκ ἀπὸ Κηφισοῦ φέρεις ξανθόχροον ὕδωρ, / οὐκ ἀπὸ Νηιάδων μελιθεῖα δῶρα κομίζεις· / οὐ γὰρ ἀναβλύζουσι μελίρρυτα χεῖματα πηγαί, / οὐ ῥόος Ἰλισσοῖο χυτῶ φοινίσσεται ὀλκῶ / οὐ ποτὸν ἔπλετο τοῦτο φιλοπτόρθοιο μελίσσης, / ὀξύτατον μερόπεσσι φέρον κόρον· ἄλλοφυες δέ / καὶ μέλιτος γλυκεροῖο φέρεις γλυκερώτερον ὕδωρ· / πάτριον οὐ πόμα τοῦτο λοχεύεται Ἀθῆς ἐλαίη· / λαρότερον δὲ γάλακτος ἔχεις ποτόν· οὐ μιν εἴσκω / συμφορταῖς λιβάδεσσι μελικρήτου κυκεῶνος. / εἰ δὲ ποτὸν μερόπεσιν ἀξιφύτων ἀπὸ κήπων / ἐκ καλύκων δεδάσιν ἄγειν ῥοδοπήχεες Ὠραι, / καὶ κεν ἐγὼ καλέεσκον Ἀδωνίδος ἢ Κυthereῖης / εἰαρινὸν πόμα τοῦτο, ῥόδων εὐδομον ἔερσην. / λυσιπόνον καὶ ξείνον ἄγεις ποτόν· ἡερίοις γὰρ / πλαζομένας ἀνέμοισιν ἐμὰς ἐκέδασσε μερίμνας. / μή σοι δῶρον ἔδωκεν ἀπ' αἰθέρος ἄμβροτος Ἥβη; / μή σοι τοῦτο κόμισσε τεῇ πολιούχῳ Ἀθῆνῃ; / οὐρανόθεν κρητῆρα τίς ἤρπασεν, ἔνθεν ἀφύσσει / Ζηνὶ καὶ ἀθανάτοισι δέπας κεράσας Γανυμήδης; / ξεινοδόκου Κελεοῖο μακάρτερε, μή τι καὶ αὐτός / ἵλαον οὐρανόθεν ναέτην ξείνισσας Ὀλύμπου; / πείθομαι, ὥς θεὸς ἄλλος ἐκώμασε σεῖο μελάθρῳ, / καὶ φιλήεις πόμα τοῦτο τεῆς διὰ δαίμνα τραπέζης / Ἀθίδι δῶρον ἔδωκεν, ἅτε στάχυν ὥπασε Δηῶ,

Nonno 47. 41-55 δέξο, γέρον, τόδε δῶρον, ὃ μὴ δεδάσιν Ἀθῆναι. / ὦ γέρον, ὀλβίζω σε· σὲ γὰρ μέλψουσι πολῖται / τοῖον ἔπος βοῶντες, ὅτι κλέος εὔρεν ἐλέγχει / Ἰκάριος Κελεοῖο καὶ Ἡριγόνῃ Μετανείρης. / ζῆλον ἔχω προτέρης Δημήτερος, ὅτι καὶ αὐτὴ / ἄλλῳ γειοπόνῳ στάχυν ὄμπιον ὥπασε Δηῶ. / Τριπτόλεμος στάχυν εὔρε, σὺ δ' οἶνοπα βότρυν ὀπώρης· / Ἰκαρος, οὐρανίῳ Γανυμήδεϊ μῶνος ἐρίζεις, / Τριπτολέμου προτέροιο μακάρτερε· θυμοβόρους γὰρ / οὐ στάχυνες λούουσι μεληδόνας, οἶνοτόκοι δέ / βότρυνες ἀνδρομέης παιήονες εἰσὶν ἀνίης, 78-103

Sil. It. 7. 192-194 «en cape» Bacchus ait «nondum tibi nota, sed olim / viticolae nomen per vulgata Falerni / munera»,

Nonn. 47. 66 ss. ἀγρονόμῳ δὲ γέροντι φυτηκόμος ὥπασε δαίμων / κλήματα βοτρυνέοντα, φιλεῖα δῶρα τραπέζης· / καὶ μιν ἄναξ ἐδίδαξεν ἀξιφύτῳ τινὶ τέχνῃ / κλάσσαι βοηθῆσαι τε βαλεῖν τ' ἐνὶ κλήματα γύροις,

Nonn. 47. 34-36 αὐτὰρ ὁ χαίρων / Βάκχος ἐς Ἰκαρίου δόμον ἦλυθεν, ὃς πέλεν ἄλλων / φέρτερος ἀγρονόμων ἐτερότροπα δένδρα φυτεῖν

[Plut.] parall. min. 9b, 307 ὁ δὲ Κρόνος πάντας κατηστέρισε· καὶ οἱ μὲν καλοῦνται Προτρυγητῆρες

qui cum perambulans Atticorum fines, pastoribus ostenderet, nonnulli eorum aviditate pleni, nouo genere potionis inducti, somno consopiantur atque alius aliam se in partem reiciunt. ut semimortua membra iactantes, alia ac decebat loquebantur, reliqui eorum arbitrati uenenum ab Icaro datum pastoribus, ut eorum pecora abigeret in suos fines, Icarum interfectum in puteum deiecerunt. Sed ut alii demonstrant, secundum arborem quandam defoderunt.

Ampel. 2. 6 (magna lamentatione in Hymetto monte sepelivit (schol. BP Germ. Arat. p. 66. 6 Breysig quae eius corpus sepelivit ipsaque se in Hymetto monte contulit ibique sibi laqueo mortem adscivit

qui autem obdormierant, experrecti cum se numquam melius quiescere faterentur ac requirerent Icarum, ut pro beneficio munerarentur, interfectores eius animi conscientia permoti, statim se fugae mandauerunt et in insulam <C>eorum peruenerunt; a quibus ut hospites recepti, domicilia sibi constituerunt

at Erigone, Icari filia, permota desiderio parentis, cum eum non redire uideret ac persequi conaretur, canis Icari, cui Maera fuerat nomen, ululans ut uideretur obitum domini lacrimare, rediit ad Erigonen. cui non minimam cogitatae mortis suspicionem ostendit; neque enim puella timida suspicari debebat nisi patrem interfectum, qui tot dies ac menses abesset. at canis uestem eius tenens dentibus perduxit ad cadauer. quod filia simul ac uidit, desperata spe, solitudine ac pauperie oppressa, multis miserata lacrimis in eadem arbore qua parens sepultus uidebatur, suspendio sibi mortem consciuit.

Hygin. fab. 130. 3 canis ululans Maera Erigonae monstravit ubi pater insepultus iaceret

καταγνόντες ἑαυτῶν εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, statim se fugae mandauerunt

Ampel. 2. 6 vidit corpus patris, magna lamentatione in Hymetto monte sepelivit, ipsa vero sese suspendit laqueo, cf.

Nonn. 47. 211 ss. μόγεις δέ μιν εὔρεν ἄλωεύς / καὶ κινυρῶς στομάτεσσι δυοάγγελον ἴαχε φωνήν, / καὶ τάφον ἐγγυὺς ἔδειξε νεοδμήτοιο τοκῆς

cui canis mortuae spiritu suo parentauit. nonnulli etiam (enim codd., autem Buntius) hunc in puteum se deiecisce dixerunt, Anigrum nomine: quare postea neminem ex eo puteo bibisse memoriae tradiderunt.

Paus. 5. 5. 7-11 (di un fiume eleo Anigro) ὁπότε οὖν ἀμφοτέρωθεν ἡ ψάμμος ὑπὸ τε τῆς θαλάσσης καὶ τὰ ἐντὸς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ διάβροχος γένοιτο, ἐνταῦθα καὶ ὑποζυγίοις καὶ ἀνδρὶ ἔτι μᾶλλον εὐζώνῳ καταδύναι κίνδυνός ἐστιν ἐς αὐτὴν ... 8. ὁ δὲ Ἄνιγρος οὗτος ἐξ Ἀρκαδικοῦ μὲν κάτεισιν ὄρους Λαπίθου, παρέχεται

δε, εἰθὺς ἀπὸ τῶν πηγῶν ὕδωρ οὐκ εὐώδες, ἀλλὰ καὶ δυσοσμον δεινῶς. πρὶν ἢ καταδέξασθαι τὸν Ἀκίδαυτα καλοῦμενον δηλὸς ἐστὶν οἷδὲ ἀρχὴν τρέφων ἰχθύς· μετὰ δὲ τοῦτον ἐσβαλόντα ὅσοι τῶν ἰχθύων ὁμοῦ τῷ ὕδατι αὐτοῦ κατὰσιν ἐς τὸν Ἄνιγρον, οὐ σφᾶς ἔτι ἐδωδίμους ἔχουσιν ἄνθρωποι ... 9. ... τῷ δὲ Ἀνίγρῳ τὸ ἄτοπον εἶναι τῆς ὁσμῆς ἀπὸ τῆς γῆς πείθομαι δι' ἧς ἀνέισι τὸ ὕδωρ, καθὰ δὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ Ἰωνίας ἐστὶν ὕδασι τὸ αὐτὸ αἷτιον, ὅπως ἡ ἀτμὶς ὀλέθριός ἐστιν ἀνθρώπῳ. etc., Hesych. a 5175 La. ἀνιγρόν· ἀκάθαρτον· φαῦλον· κακόν· δυσώδες· ἀσεβές

Nonn. 47. 229 ss. οἷδὲ κύων ἀφύλακτον ἐρημάδα κάλλιπε κούρην, / ἀλλὰ φυτῷ παρέμιμνεν ἐπὶ ἡλύδα θῆρα διώκων, / πόρδαλιν ἥε λέοντα

quorum casum Iuppiter miseratus, in astris corpora eorum deformavit. itaque complures Icarum Booten, Erigonen Virginem nominaverunt, de qua posterius dicemus; canem autem sua appellatione et specie Canicula dixerunt. quae a Graecis, quod ante maiorem Canem exoritur, Procyon appellatur. alii hos a Libero patre figuratos inter sidera dicunt
Per questa e la sezione precedente Merkelbach 1963, pp. 508-510, utilizza anche Nonn. 47. 221-264.

Hygin. 2. 40. 4 nonnulli cum Eratosthene dicunt eum (sc. Hydram) cratera esse quo Icarus sit usus, cum hominibus ostenderet uinum, [Eratosth.] *Catast.* 41 τούτου δὲ ἱκανὸν ἀπέχων ἀπὸ τῆς καμπῆς ὁ Κρατὴρ κεῖται ἐγκεκλιμένος πρὸς τὰ γόνατα τῆς Παρθένου,

Nonn. 47. 190 δολιχῆς προθέλυμνον ἀνέσπασε βότρυν ἐθείρης (Fa anche un reticente richiamo a Eratosth. fr. 28 Pow. αὐρόσχας· ἡ ἄμπελος· ... Ἐρατοσθένης δὲ ἐν Ἐπιθαλαμίῳ τὸ κατὰ βότρυν κλῆμα, fr. 37 Pow. (= Parthen. fr. 21 Lightfoot) αὐροσχάδα βότρυν / Ἰκαριωνίης

interim cum in finibus Atheniensium multae uirgines sine causa suspendio sibi mortem consciscerent, quod Erigone moriens erat precata ut eodem leto filiae Atheniensium adficerentur quo ipsa foret obitura, nisi Icari mortem persecuti et eum forent ulti, itaque cum id euenisset, ut ante diximus, petentibus eis Apollo dedit responsum, si uellent euentu liberari, satisfacerent Erigonae. qui quod ea se suspenderat, instituerunt uti tabula interposita pendentes funibus se iactarent, ut qui pendens uento mouetur. quod sacrificium sollemne instituerunt. itaque et priuatim et publice faciunt, et id Aletidas appellant, quod eam patrem persequentem cum cane, ut ignotam et solitariam oportebat, mendicam appellabant, quas Graeci ἀλήτιδας nominant

αἷτιον delle αἰώραι

praeterea Canicula exoriens aestu <C>eorum loca et agros fructibus orbat et ipsos morbo adfectos poenas Icaro cum dolore sufferre cogeat, quod latrones receperant. quorum rex Aristaeus, Apollinis et Cyrenes filius, Actaeonis pater, peti<i>t a parente quo facto calamitate ciuitatem posset liberare. quem deus iubet multis hostiis expiare Icari mortem et ab Ioue petere ut, quo tempore Canicula exoriretur, dies quadraginta uentum daret, qui aestui Caniculae mederetur. quod iussum Aristaeus confecit et ab Ioue impetravit ut etesiae flarent

ut etesiae flarent, quas nonnulli etesias dixerunt, quod quotannis certo tempore exoriuntur: ἔτος enim Graece 'annus' est Latine; nonnulli etiam aetesias appellauerunt, quod expositulatae sunt ab Ioue et ita concessae.

ἀπὸ τοῦ εἶναι ἐξητημένους

Call. fr. 75. 32 ss. Πφ. αὐτὰρ ὁ Κεῖος / γαμβρὸς Ἀρισταίου [Ζη]νὸς ἀφ' ἱερέων / Ἰκμίου οἷσι μέμ[η]λεν ἐπ' οὔρεος ἀμβώνεσσιν / πρηῦνεν χαλ[ε]πὴν Μαῖραν ἀνερχομένην, / αἰτεῖσθαι τὸ δ' ἄημα παρὰ Διὸς ᾧ τε θαμεινὸν / πλήσσουνται λινέαις ὄρυγες ἐν νεφέλαις

Eratosth. fr. III B 12 Berger ἐκ δὲ τῆς ἀναθυμιάσεως τῶν τοσούτων ποταμῶν καὶ ἐκ τῶν ἑτεσίων, ὥς Ἐρατοσθένης φησί, βρέχεται τοῖς θερινοῖς ὄμβροις ἡ Ἰνδική, καὶ λιμνάζει τὰ πεδία

5) Nonn. 47. 34-264

Nonn. 47. 246-264 Ζεὺς δὲ πατὴρ ἐλέαιρεν· ἐν ἀστερόεντι δὲ κύκλῳ / Ἡριγόνην στήριξε Λεοντείῳ παρὰ νώτῳ· / παρθενικὴ δ' ἄγραυλος ἔχει στάχυν· οὐ γὰρ αἰερεῖν / ἤθελεν οἶνοπα βότρυν εὐὸ γενέταις φονῆα. / Ἰκάριον δὲ γέροντα συνήλυδα γείτοιν κούρη / εἰς πόλον ἀστερόφοιτον ἄγων ὀνόμηνε Βωώτην / φαιδρόν, Ἀμαξαίης ἐπαφώμενον Ἀρκάδος Ἀρκτου· / καὶ Κῦνα μαρμαίροντα καταΐσσοντα Λαγωῦ / ἔμπυρον ἄστρον ἔθηκεν, ὅπῃ περὶ κύκλον Ὀλύμπου / ποντίας ἀστερόεντι τύπῳ ναυτίλλεται Ἀργώ. / καὶ τὰ μὲν ἔπλασε μῦθος Ἀχαικὸς ἠθάδα πειθῷ / ψεύδει συγκεράσας· τὸ δ' ἐτήτυμον, ὑψιμέδων Ζεὺς / ψυχὴν Ἡριγόνης σταχυώδεος ἀστέρι Κούρης / οὐρανίης ἐπένειμεν ὁμόζυγον, αἰθερίου δέ / ἄγχι Κυνὸς κῦνα θῆκεν ὁμοῖον εἶδει μορφῆς, / Σερίου, ὃν καλέουσιν, ὁμόσσυτον, Ἰκαρίου δέ / ψυχὴν ἡερόφοιτον ἐπεξύνωσε Βωώτη. / καὶ τὰ μὲν οἶνοφύτῳ Κρονίδης πόρεν Ἀθίδι γαίῃ, / ἐν γέρας ἐντύνων καὶ Παλλάδι καὶ Διονύσῳ.

Plat. *Tim.* 41d (il demiurgo) συστήσας τὸ πᾶν διεῖλεν ψυχὰς ἰσαριθμούς τοῖς ἄστροις, ἐνείμει δ' ἐκάστην πρὸς ἕκαστον, e 42b καὶ ὁ μὲν εὐ τὸν προσήκοντα χρόνον βιούς, πάλιν εἰς τὴν τοῦ συννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρου βίον εὐδαίμονα καὶ συνήθη ἔξει.

Nonn. 24. 240 μεμηλότα μῦθον Ἀθήναις

v. 63 δόχμιος ἀμφιέλικτος ἐρισφαλὲς ἵχνος ἐλίσσων

Sil. It. 200 s. (Falerne) iam pede risum / iam lingua titubante mores

vv. 196-204 πῆ μοι ἔμος γενέτης γλυκὺς οἴχεται; ἦ ῥα διδάσκων / γείτονα καλλιφύτοιο νέους ὄρπηκας ὀπώρης / πλάζεται ἀγρονόμοισι παρήμενος, ἦ τιτι βοῦτη / δεινδορόκω παρέμιμνε συνέστιος εἰλαπινάζων; / εἵπατε μυρομένη, καὶ τλήσομαι, εἰσόκεν ἔλθῃ. / εἰ μὲν ἔτι ζῶει γενέτης ἔμος, ἔρνεα κῆπον / ἀρδεύσω παλινόροσος ἅμα ζῶουσα τοκῇ / εἰ δὲ πατὴρ τέθηκε καὶ οὐκέτι δένδρα φυτεύει, / ἀθρήσω μόρον ἴσον ἐπὶ φθιμένῳ γενετῇρι

Solmsen 1947, p. 266 s.: vv. 229 ss. οἷδὲ κῶν ἀφύλακτον ἐρημάδα κάλλιπε κούρην, / ἀλλὰ φυτῷ παρέμιμνεν ἐπήλυδα θῆρα διώκων, / πόρδαλιν ἦε λέοντα· παρερχομένοιισι δ' ὀδίταις / νεύμασιν ἀφθόγοις ἐπεδείκνυνεν ἄζυγα κούρην / δεσμοῖς ἀγχοῖοισι περίπλοκον ἰψόθι δένδρου. / οἱ δὲ μιν οἰκτεῖροντες ἀνήιον εἰς φυτὸν ὕλης / ἔχνεσιν ῥάκροτάτοισιν, ἀπ' εὐπετάλων δὲ κορύμβων / παρθευικὴν ἀδμήτα κατήγαγον· ἀγχιφανὴ δὲ / γαῖαν ἐκοιλαινόντο πεδοσκαφέεσσι μακέλλαις. / τοῖς ἅμα καὶ πεπόνητο κύων πιτυτόφρονι θυμῷ, / πενθαλέῳ δ' ἐβάθυνε πέδον τεχνήμονι ταρσῷ, / θηγαλέοις ὀνύχεσσι χυτῆς χθονὸς ἄκρα χαράσσω. / καὶ νέκυν ἀρτιδάκτον ἐπεκτερείξαν ὀδίται· / καὶ ξυνῆς μεθέπων ἱποκάρδιον ὄγκον ἀνίης / εἰς ἐὸν ἔργον ἕκαστος ἀνέδραμεν ὀξεί ταρσῷ / αὐτὰρ ὁ μῦθος ἔμιμνε κῶν παρὰ γείτοιν τύμβῳ / Ἑριγόνῃς ὑπ' ἔρωτι, θελήμονι δ' ὤλετο πότμῳ.

Altri elementi sono aggiunti da Rokosoki 1995:

p. 68: 47. 58-59 καὶ πῖεν ἄλλο μετ' ἄλλο γέρων φυτοεργὸς ἀλωεύς, / οἷστρον ἔχων ἀκόρητον ἐυραθάμιγγος ἑέρσης.

p. 68: 47. 73 καὶ νομίῳ κρητῇρι βαλὼν ῥόον ἄσπετον οἶνου, 97 οὐρανόθεν κρητῆρα τίς ἤρπασεν, 127 τύψε μέθης κρητῆρα

p. 68: 47. 107-108 πάντες ἐβακχείθησαν ἀμερσινόῳ φρένας οἶνω· ὅμματα δ' ἐπλάζοντο

p. 69: 47. 116-136 καὶ χορὸς ἀγρονόμων φοινίῳ δεδονημένος οἷστρον / τλήμονος Ἰκαρίοιο κατέτρεχε θιαδὶ λύσση, / οἷά τε φαρμακόεντα κερασσάμενον δόλον οἶνου, / ὅς μὲν ἔχων βουπλήγα σιδήρεον, ὅς δὲ μακέλλῃ / θωρήξας ἔο χειράς, ὁ δὲ σταχυητόμον ἄρπην / κουφίζων, ἔτερος δὲ λίθον περίμετρον αἰέρων, / ἄλλος ἀνεπτοίητο καλαύροπα χεῖρὶ τιταίνων, / γηραλέον πλησσομένης· ἐλὼν δὲ τις ἐγγὺς ἱμάσθλην / Ἰκαρίου τέτρηνε δέμας ταμεσίχοι κέντρῳ. / καὶ μογέων χθοὺ πίπτε γέρων φυτοεργὸς ἀλωεύς / τυπτόμενος ῥοπάλοισιν, ἐπισκαίρων δὲ τραπέζῃ / τύψε μέθης κρητῆρα, καὶ αἶθοπος εἰς χύσιν οἶνου / ἡμιθανὴς κεκύλιστο· βαρυνόμενος δὲ καρῆνον / ἀγρονόμων πληγῇσιν ἀμοιβαίῃσι τυπέντος / αἵμαλέῃ φοῖνιξεν ὁμόχροον οἶνον ἑέρση. / καὶ μόγις ἐκ στομάτων ἔπος ἴαχεν Ἑριγόνῃ· «οἶνος ἐμοῦ Βρομίου, βροτῆς ἄμπαυμα μερίμνης, / ὁ γλυκὺς εἰς ἐμὲ μῦθον ἀμείλιχος· εἰφροσύνην γάρ / ἀνδράσι πᾶσιν ὅπασσε, καὶ Ἰκαρίῳ πόρε πότμον· / ὁ γλυκὺς Ἑριγόνῃ πολεμήιος· ἡμετέρην γάρ / νηπενθὴς Διόνυσος ἐθήκατο πενθάδα κούρην».

p. 72: 47. 188-190 κούρη δ' ἐγρομένη ῥοδέας ἤμυξε παρειάς, / πενθαλέοις δ' ὀνύχεσιν ἀκαμπέας ἔξεσε μαζούς, / καὶ δολιχῆς προθέλυμνον ἀνέσπασε βότρυν ἐθέϊρης

p. 73: 47. 213-231 παρθευικὴ δ' αἰούσα σαόφρονι μαινέτο λύσση· / καὶ πλοκάμους τίλλουσα φίλῳ παρακάτθετο τύμβῳ / παρθένος ἀκρήδεμνος ἀσάμβαλος, αὐτοχύτοις δὲ / δάκρυσιν ἀενάοισι λελουμένον εἶχε χιτῶνα. / χεῖλεσι δ' ἀφθόγοις ἐπεσφρηγίσσατο σιγῇ / εἰς χρόνον· Ἑριγόνῃ δὲ κύων ὁμόφοιτος ἐχέφρων / κυζήθμῳ γοόωντι συνέστιχε πενθάδι κούρῃ, / καὶ οἱ ὀδυρομένη συνοδύρετο. μαινομένη δὲ / εἰς φυτὸν ὑψικάρηνον ἀνέδραμεν· ἀμφὶ δὲ δένδρῳ / ἀγχοῖῳ σφίγξασα περίπλοκον αἰχένα δεσμῷ / αὐτοφόνῳ στροφάλιγγι μετάρσιος ἔλλετο κούρη / ἀμφοτέρους δονέουσα πόδας βητάρμοι παλμῷ· / καὶ θάνε, καὶ μόρον εἶχεν ἐκούσιον· ἀμφὶ δὲ κούρην / πυκνὰ κύων δεδόνητο, καὶ ἴαχε πένθιμον ἦχώ / ὅμμασι θηρείοισι νοήμονα δάκρυα λείβων. / οὐδὲ κύων ἀφύλακτον ἐρημάδα κάλλιπε κούρην, / ἀλλὰ φυτῷ παρέμιμνεν ἐπήλυδα θῆρα διώκων, / πόρδαλιν ἦε λέοντα

p. 73: 47. 231-241 παρερχομένοιισι δ' ὀδίταις / νεύμασιν ἀφθόγοις ἐπεδείκνυνεν ἄζυγα κούρην / δεσμοῖς ἀγχοῖοισι περίπλοκον ἰψόθι δένδρου. / οἱ δὲ μιν οἰκτεῖροντες ἀνήιον εἰς φυτὸν ὕλης / ἔχνεσιν ῥάκροτάτοισιν, ἀπ' εὐπετάλων δὲ κορύμβων / παρθευικὴν ἀδμήτα κατήγαγον· ἀγχιφανὴ δὲ / γαῖαν ἐκοιλαινόντο πεδοσκαφέεσσι μακέλλαις. / τοῖς ἅμα καὶ πεπόνητο κύων πιτυτόφρονι θυμῷ, / πενθαλέῳ δ' ἐβάθυνε πέδον τεχνήμονι ταρσῷ, / θηγαλέοις ὀνύχεσσι χυτῆς χθονὸς ἄκρα χαράσσω. / καὶ νέκυν ἀρτιδάκτον ἐπεκτερείξαν ὀδίται
ἡριγόνειος τάφος in Suda η 514

p. 75: 47. 263-264 καὶ τὰ μὲν οἶνοφύτῳ Κρονίδης πόρεν Ἀτθίδι γαίῃ, / ἐν γέρας ἐντύνων καὶ Παλλάδι καὶ Διονύσῳ

Fonti dell'Erigone

Poll. 4. 55 ἦν δὲ τι καὶ ἀλήτης ἄσμα ταῖς αἰώραις προσαδόμενον, Θεοδώρου ποίημα τοῦ Κολοφωνίου e Athen. 14. 618e ἦν δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς ἐώραις τις ἐπ' Ἑριγόνῃ, ἦν καὶ ἀλήτην λέγουσιν ὦδῃν. Ἀριστοτέλης

γούν ἐν τῇ Κολοφωνίῳ πολιτεία φησίν (fr. 515 Rose): «ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ὕστερον βιαίῳ θανάτῳ. λέγεται δὲ γενέσθαι τρυφῶν τις, ὡς ἐκ τῆς ποιήσεως δηλόν ἐστιν. ἔτι γὰρ καὶ νῦν αἱ γυναῖκες ἄδουσιν αὐτοῦ μέλη περὶ τὰς ἐώρας».

Callimaco, fr. 178. 1-4 Pf. ἥως οὐδὲ πιθοιγὶς ἐλάνθανεν οὐδ' ὅτε δούλοις / ἡμαρ Ὀρέστειοι λευκὸν ἄγουσι χόες, / Ἰκαρίου καὶ παιδὸς ἄγων ἐπέτειον ἀγιστίν, / Ἀτθίσιον οἰκτίστη, σὸν φάος, Ἡριγόνῃ, Fanodemo, FGrHist 325 F 12 Φανόδημος δὲ πρὸς τὸ ἱερόν φησι τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου τὸ γλεῦκος φέροντας τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῶν πίθων τῷ θεῷ κιρνάναι. εἴτ' αὐτοὺς προσφέρεισθαι· ὅθεν καὶ Λιμναῖον κληθῆναι τὸν Διόνυσον, ὅτι μιχθὲν τὸ γλεῦκος τῷ ὕδατι τότε πρῶτον ἐπόθη κεκραμένον· διόπερ ὀνομασθῆναι τὰς [πηγὰς] νύμφας καὶ τιθήνας τοῦ Διονύσου, ὅτι τὸν οἶνον αὐξάνει τὸ ὕδωρ κιρνάμενον

L'Erigone e Callimaco

Sudaε 2898 μαθητῆς ... Καλλιμάχου τοῦ ποιητοῦ,

Call. fr. 178. 1-4 Pf. ἥως οὐδὲ πιθοιγὶς ἐλάνθανεν οὐδ' ὅτε δούλοις / ἡμαρ Ὀρέστειοι λευκὸν ἄγουσι χόες, / Ἰκαρίου καὶ παιδὸς ἄγων ἐπέτειον ἀγιστίν, / Ἀτθίσιον οἰκτίστη, σὸν φάος, Ἡριγόνῃ; fr. 75. 32 ss. Pf. αὐτὰρ ὁ Κεῖος / γαμβρὸς Ἀρισταίου [Ζη]νὸς ἀφ' ἱερέων / Ἰκμίου οἴσι μέμ[η]λεν ἐπ' οὔρεος ἀμβώνεσσιν / πρηῦνεν χαλ[ε]πὴν Μαῖραν ἀνερχομένην, / αἰτεῖσθαι τὸ δ' ἄημα παρὰ Διὸς ᾧ τε θαμεινοὶ / πλήσσονται λινέαις ὀρυγες ἐν νεφέλαις, fr. 612 Pf.) ἀμάρτυρον οὐδὲν αἰίδω

Nonno XVII vv. 37-86) Dioniso spiega a Brongo, in un episodio che dipende da Callimaco, che non è il latte, ma il vino a cacciare le preoccupazioni dell'uomo (vv. 78-80 ἀρχαῖοι δὲ γάλακτος ἔα πόθον· ἀρτιτόκων γὰρ / μαζῶν θλιβομένων χιοιῶδες ἰκμάδες αἰγῶν / ἀνέρας οὐ τέρπουσι καὶ οὐ λύουσι μερίμνας), 47. 53-55 θυμοβόρους γάρ / οὐ στάχυες λύουσι μεληδόνας, οἰνοτόκοι δὲ / βότρυες ἀνδρομέης παιήονές εἰσιν ἀνίης confronto di Mich. Chon. I 157 L. αἰ μεμνήσθαι con Nonn. 17. 61 αἰ δ' ἐμνώετο

Pan. Mess. 9-11 cunctis Baccho iucundior hospes / Icarus, ut puro testantur sidera caelo / Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas

Valutazioni su trama e stile

Questione egizia

Di onisismo tolemaico

OGIS 54 βασιλεὺς μέγας Πτολεμαῖος (III), υἱὸς βασιλέως Πτολεμαίου καὶ βασιλίσσης Ἀρσινόης, θεῶν Ἀδελφῶν, τῶν βασιλέω<ς> Πτολεμαίου καὶ βασιλίσσης Βερενίκης, θεῶν Σωτήρων, ἀπόγονος τὰ μὲν ἀπὸ πατρὸς Ἡρακλέους τοῦ Διός, τὰ δὲ ἀπὸ μητρὸς Διονύσου τοῦ Διός

Eratpsth. FGrHist 241 F 16 Jac. ὁ Πλούταρχος 'κατὰ τὸ ὅμοιον, ἔφη, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ ἐμῇ Λαγυνοφόρια ἐορτὴ τις ἦγετο, περὶ ἧς ἱστορεῖ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἐπιγραφόμενῳ συγγράμματι Ἀρσινόη. λέγει δὲ οὕτως· «τοῦ Πτολεμαίου κτίζοντος ἐορτῶν καὶ θυσῶν παντοδαπῶν γένη καὶ μάλιστα περὶ τὸν Διόνυσον, ἠρώτησεν Ἀρσινόη τὸν φέροντα τοὺς θάλλους τίνα νῦν ἡμέραν ἄγει καὶ τίς ἐστὶν ἐορτὴ. τοῦ δ' εἰπόντος «καλεῖται μὲν Λαγυνοφόρια, καὶ τὰ κομισθέντα αὐτοῖς δειπνοῦσι κατακλιθέντες ἐπὶ στιβάδων καὶ ἐξ ἰδίας ἕκαστος λαγίνου παρ' αὐτῶν φέροντες πίνουσιν». ὥς δ' οὗτος ἀπεχώρησεν, ἐμβλέψασα πρὸς ἡμᾶς «συννοικία γ'», ἔφη, «ταῦτα ῥυπαρά. ἀνάγκη γὰρ τὴν σύνοδον γίνεσθαι παμμιγοῦς ὅχλου, θοίνην ἔωλον καὶ οὐδαμῶς εὐπρεπῆ παρατιθεμένων». εἰ δὲ τὸ γένος τῆς ἐορτῆς ἤρεσκεν, οἶκ' ἂν ἐκοπίασε δῆπου τὰ αὐτὰ ταῦτα παρασκευάζουσα ἢ βασιλεία καθάπερ ἐν τοῖς Χουσίν· εὐωχοῦνται μὲν γὰρ κατ' ἰδίαν, παρέχει δὲ ταῦτα ὁ καλέσας ἐπὶ τὴν ἐστίαν»

Fortuna

Virg. Georg. 2. 380-396 non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris / caeditur et veteres ineunt proscaenia ludi, / praemiaque ingeniis pagos et compita circum / Thesidae posuere, atque inter pocula laeti / mollibus in pratis unctos saluere per utres; / nec non Ausonii, Troia gens missa, coloni / versibus incomptis ludunt risuque soluto, / oraque corticibus sumunt horrenda cavatis, / et te, Bacche, vocant per carmina laeta, tibi que / oscilla ex alta suspendunt mollia pinu. / hinc omnis largo pubescit vinea fetu, / complentur vallesque cavae saltusque profundi / et quocumque deus circum caput egit honestum. / ergo rite suum Baccho dicemus honorem / carminibus patriis lancesque et liba feremus / et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram / pinguique in venibus torrebimus exta colurnia; Horat. Ars poet. 220 s. carmine qui tragico vilem certavit ob hircum / mox etiam agrestis satyros nudavit, Tibull. 2. 1. 55-58 agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti / primus inexpertas duxit ab arte choros / huic datus a pleno, memorabile munus, ovili / dux pecoris, curtas auxerat hircus opes

Pan. Mess. 9-11 cunctis Baccho iucundior hospes / Icarus, ut puro testantur sidera caelo / Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas

Ovid. Met. 6. 125 Liber ut Erigonen falsa deceperit uva,

Aetna 586 tu quoque Athenarum carmen, iam nobile sidus, Erigone

[Plut.] *parall. min.* 9a, 307e Nachstädt: p. 151 Bernh., 113 s. H.

ὁ περὶ τοῦ Ἰκαρίου μῦθος, ὃ Διόνυσος ἐπεξεκίνηθη· **** ὡς Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἠριγόνῃ

1. interdicit fabula Graeca lac. nonindic. codd., lac. ind. Nachstädt 1935, p. 12, Schlereth 96 | ὡς om. **vzFaAE**

parall. min. 9b, 307e-308a

Κρόνος ἐπιξενωθεὶς γεωργῷ, ὃ ἦν θυγάτηρ καλὴ Κλειτορία, ταύτην ἐβιάσατο καὶ ἐτέκνωσεν υἱοὺς Ἰανόν Ὑμνον Φαῖστον Φήλικα. διδάξας οὖν τὸν τρόπον τῆς τοῦ οἴνου πόσεως καὶ τῆς ἀμπέλου ἡξίωσε καὶ τοῖς γείτοσι μεταδοῦναι. ποιήσαντος δ' αὐτὸ οἱ πίνοντες παρὰ τὸ σύνηθες εἰς ὕπνον κατηνέχθησαν βαρύτερον τοῦ δέοντος· οἱ δὲ πεφαρμακῶσθαι δόξαντες, λίθοις βάλλοντες τὸν Ἰκάριον ἀπέκτειναν· οἱ δὲ θυγατρίδοι ἀθυμήσαντες βρόχῳ τὸν βίον κατέστρεψαν. λοιμοῦ δὲ κατασχόντος Ῥωμαίους ἔχρησεν ὁ Πύθιος λωφῆσθαι, ἐὰν ἐξιλάσωνται τοῦ Κρόνου τὴν μῆνιν καὶ τοὺς δαίμονας τῶν ἀνόμως ἀπολομένων. Λουτάτιος δὲ Κάτλος, ἀνὴρ τῶν ἐπισήμων, κατεσκεύασε τῷ θεῷ τέμενος τὸ κείμενον σύνεγγυς τοῦ Ταρπηίου ὄρους καὶ τὸν ἄνω βωμὸν ἰδρύσατο τετραπρόσωπον ἢ διὰ τοὺς θυγατρίδοις ἢ ὅτι τετραμερὴς ὁ ἱεναυτός ἐστι, καὶ μῆνα κατεδείξεν Ἰανουάριον. ὁ δὲ Κρόνος πάντας κατηστέρισεν. καὶ οἱ μὲν καλοῦνται προτρογητῆρες, ὁ δ' Ἰανὸς προανατέλλον· δείκνυται ὁ ἀστήρ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Παρθένου· ὡς Κριτόλαος ἐν τετάρτῃ Φαινομένων (FHGIV 372)

inc. Κρόνος ἐπιξενωθεὶς (ἴσῳ add. Φ) γεωργῷ, ὃ (om. ΦFaA, ss. A², hab. in textu Π²) ἦν θυγάτηρ καλὴ ἐντωρία, ἦν (ταύτ ss. A² in textu Π²) ἐβιάσατο (ἐβιάζετο ΦFΠ) contra Σg post 9a ἐπεξεκίνηθη pergunt ὡς δὲ ἐρατοσθένης κρόνος (ἐν τῇ Ἠριγόνῃ et ἐπιξενωθεὶς om.)· οὗτος γεωργοῦ τινος θυγατέρα καὶ τορεία (i. e. κλιτορεία<v> sive rectius κλειτορεία<v> Nachstädt 1935, p. 13, cf. v. Gm. 16, 1) καλὴν οὖσαν ἐβιάσατο. de Entoriae nomine iam Wytenbach 1834, p. 63, dubitavit, κεντουρία proposuit Bernardakis 1889, p. 361 | 1. γεωργῷ: 'nomen agricolae omissum esse ab auctore vix est credibile' Pohlenz ap. Nachstädt 1935, p. 13 | Ἰανόν Bernardakis 1889, p. 361: Ἰανον Ω hic et infra | 2. ὕμνον corruptum; <οὔορτο> ὕμνον vel potius <αἰτο> ὕμνον Nachstädt 1935, p. 13 (Rosch. I 738) | φήλικα Π²: φίλικά Φ, φίλῃκα FΣg, φήλῃκα Π | διδάξας οὖν τὸν τρόπον Σg: δοὺς οὖν τρόπον ΦFΠ | τῆς et πόσεως om. F | καὶ τῆς ἀμπέλου om. Σg | 3. ποιήσαντος Kurtz 1891, p. 441: (cf. 308d 312d): ποιήσαντες Ω, ποιήσαντων Kalitsunakis apud Nachstädt 1935, p. 13 | οἱ Φ: καὶ Ο | 4. οἱ δὲ ΦΠ: οἱ δὲ Kurtz 1891, p. 441, ὅθεν Pohlenz apud Nachstädt 1935, p. 13; οἱ δὲ fortasse tenendum et post 3 σύνηθες add. <οἱ μὲν> Nachstädt 1935, p. 13 | δόξαντες δὲ πεφαρμακῶσθαι (om. οἱ δὲ) FΣg | βαλόντες ΦΣg | τὸν Ἰκάριον FaA¹Σg: τὸν Ἰανον FA² (in ras.) Π²; nomen corruptum; αὐτὸν Kurtz (fort. γεωργόν: 1891, p. 441), τὸν πάππον Nachstädt 1935, p. 13 | 5. θυγατρίδοι Φ: θυγατρίδοι FΠ, αἱ δὲ θυγατρίδες ἀθυμήσασαι Σg | 8. ταρπίου ΦF (η post π eras.) α¹ (η add. α²) Σg | ἢ (quale?) om. Φ | θυγατρίδοις Φ Π², θυγατρίδας Ο, θυγατρίδας Jg | 12. δείκνυται δὲ ὁ ΦΑ²Π²

V = Marc. 427

z = Vind. suppl. 23

F = Par. gr. 1957

α = Ambr. 859

A = Par. gr. 671

E = Par. gr. 1672

Ang. = Angelicanus 63 (C. 4. 13)

n = Neap. 350 + Vat. gr. 1676

δ = Vat. Reg. 80

ν = Voss. qu. 2

J = Ambr. 881

S = Vat. gr. 264

c = Harleianus 5692

g = Vat. Pal. gr. 170

Φ = vz

Π = αAE

Σ = JSc

Hygin. Ast. 2. 40. 4 Le Boeuffle: poet. L Bernh., VIII Osann (*Erigone* ?), p. 96 H., T 46 Rok., Catast. XII Rob.

nonnulli cum Eratosthene dicunt eum (sc. Hydram) cratera esse quo Icarus sit usus, cum hominibus ostenderet uinum

1. *eum* om. **L** | *cratera* **EANMOZPWB**: *crateram* **L**, *craterem* **R** | *icarus* **O^{p.c}ZWB**: *icarius* **EARNMO^{a.c}PL**

R = Regimensis latinus 1260
N = Monacensis 13.084
M = Montepessulanus H 334
O = Parisinus 8728 = **P** Virè
Z = Parisinus 11.127 = **W** Virè
P = Parisinus 8663 = **F** Virè
W = Aberystuiensis 735 C
B = Bruxellensis 10.078-79
A = Ambrosianus M 12 sup.
E = Eltonensis 337 (ex 325)
L = Vossianus lat. 4° 92

Nonn. 47. 43 s. δεξιτερῇ εὐοδμον ἔχων δέπας ἡδέος οἴνου / ὥρεγεν Ἰκαρίῳ, φιλίῳ δ' ἡσπάζετο μύθῳ

Macrob. Comm. 1. 12. 8 *Crater Liberi Patris ille sidereus*

[Eratosth.] *catast.* 41 ὁ Κρατῆρ κεῖται ἐγκεκλιμένος πρὸς τὰ γόνατα τῆς Παρθένου

Nonno 47. 73 καὶ νομίῳ κρητῆρι βαλὼν ῥόον ἄσπετον οἴνου, 97 οὐρανόθεν κρητῆρα τίς ἥρπασεν, 127 τύψε μέθης κρητῆρα

Call. fr. 748 Pf

Etym. Gen. (p. 106 Miller, *Etym. M.* 330. 20 Gaisf.) ἐλειήτης· ὁ λέων·
ἐσχατιῆν ὑπὸ πέζαν ἐλειήταο λέοντος.

εἴρηται παρὰ τὴν ἑλλην, τὴν θερμότητα, ἥ καὶ εἴλη λέγεται, πλεονασμῷ τοῦ ι, παρ' ἧν ἔλιος καὶ ἥλιος. ἡ παρὰ τὸ ἔλος, ὅτι πρὸ τοῦ καταστερισμοῦ ἐν ἔλεσιν ἐνέμετο. Ὡρός φησιν οὕτως

2. ἐσχατιῆν: ὄιον ἐσχατιᾶν **V** (ἐσχατίην in Pfeiffer); Ἐλειήταο ? Pfeiffer 1949, p. 472 | 3. εἴρηται om. **V**; ἦ: ἡ **A** *Etym. M.*; λέγεται καὶ εἴλη *Etym. M.*; παρ' ἧν ἔλιος καὶ ἥλιος om. *Etym. M.* | 3. s. ἡ παρὰ: ἡ ὅτι παρὰ **D** | 4. litteras νέ supra lineam intra ἔ et μετο add. **B**; ἐνέμετο. Ὡρίων **P**, ἐνεμε^τ (τ supra ε). ω^ρ (ρ supra ω) **D**; Ὡρος om. **V**, Ὡρίων dub. Pfeiffer 1949, p. 472, Ὡρός φησιν οὕτως om. **B**

A = Vat. gr. 1818
B = Laur. S. Marci 304

P = Par. gr. 2653
S = Scor. gr. Ψ III, 11
O = Bodl. de Orvillii X.1.1.2 (= **D** Gaisford)
R = Haun. Reg. Rostgaardii 414
M = Marc. gr. 530, pars prior
V^b = Voss. gr. Q 20

schol. S Arat. 97 Martin: T 27 Rok.

ἄλλοι δὲ φασιν αὐτὴν (sc. Στάχυν) εἶναι θυγατέρα Ἀστραίου καὶ Ἡμέρας, Φανόδικος δὲ Σταφύλου ἐν α΄ Δηλιακῶν καὶ Χρυσοθέμιδος. Ἑλλάνικος †Φυρονίου† φησί, Ἐρατοσθένης δὲ αὐτὴν φησιν εἶναι τὴν Ἡριγόνην τοῦ Ἰκαρίου, Ἀμφίων δὲ τὴν ἐκ τῶν Μουσῶν Θέσπειαν Ἀσωποῦ παῖδα. καὶ διὰ τοῦτο Ἄρατος εἶπ' οὖν Ἀστραίου κείνη γένος

1. Σταφύλου Martin 1974, p. 127: σταφύλ S spatio vacuo relicto | 2. Δηλιακῶν Martin 1974, p. 127: δηλιακῶς S | Ἑλλάνικος Martin 1974, p. 127: ἐλλάνικος S | fort. legendum Φορωνέως Martin 1974, p. 127 («scripsit enim Hellanicus librum cuius est titulus Φορωνίς») | 3. Ἡριγόνην Martin 1956, p. 99: Ἡριγόνου S | Ἰκαρίου Martin 1974, p. 127: καρίου S | «cf. Robert, Erat. Catast. Rell. pp. 39sqq.» | 4. κείνη Aratus: ἐκείνη S

S = Scorial. Σ III 3

Cf. Hygin. Astr. 2. 25 *nonnulli eam (scil. Virginem) Erigonem Icarī filiam dixerunt, de qua supra (2. 4. 2-6) diximus.* Serv. auct. ad Virg. Georg. 1. 33 *miser cordia deorum inter signa locum Virginis sub Iustitiae vocabulo iussa est obtinere* e Hygin. fab. 130. 5 *Erigone signum Virginis quam nos Iustitiam appellamus*

Hygin. Ast. II 4. 2 Le Boeuffle: poet. XXVI Bernh. (Erigone), 5 Schneidewin (Erigone), 2 Bach (Erigone), XI Osann (Erigone), 32 H. (Erigone), 22 P. (Erigone), 5 D. (Erigone), 4 Rok., Catast. VIII Rob.

nonnulli hunc (sc. Arctophylacem) Icarum Erigones patrem dixerunt, cui propter iustitiam et pietatem existimatur Liber pater uinum et uitam et uiam tradidisse, ut ostenderet hominibus quomodo sereretur, et quid ex eo nasceretur, et cum esset natus, quomodo id uti oporteret. qui cum sevisset uitam et diligentissime administrando floridam facile fecisset, dicitur hircus in uineam se coniecisse et, quae ibi tenerrima folia videret, decerpisse. quo facto, Icarum animo irato tulisse eumque interfecisse, et ex pelle eius utrem fecisse ac vento plenum praeligasse, et in medium proiecisse suosque sodales circum eum saltare coegisse. Itaque Eratosthenes ait:

Ἰκαρίου ποσὶ πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο

1. *ic(h)arum* ARM^{p.c} OPCW: *icarium* NM^{a.c} ZBL | 2. *uinum et uitam* ARNMOPCWL: *uitam et uinum* ZB | *et quid ex eo nasceretur* om. CG | *ex* ARNMOZPW^{s.1} L: *ab* B, om. W^{a.c} | *eo* RNMOZBL: *ea* APW | *et* ARMOZPCWBL: *ut* N | 3. *cum* AMO^{p.c} ZPCWB: *ut* R^{s.1}, om. DR^{a.c} NO^{a.c} UL | *id* DRNMOZBL: *eo* CGW, om. AP | 3.-4. *facile fecisset* DNMOZPCWBL: tr. A, *reddidisset facile* R (praetulit Bursian 1876, p. 11) | *facile* codd.: *falce* edd. | 4. *ante coniecisse* add. *facile* PL^{s.1}, *felicem* A | 4.-5. *animo irato* RNMOZPWBL: *iratum* A, *irato animo* CG Bursian | 5. *praeligasse* RNMOZPCWL: *perligasse* EAB | 6. *circum* RNMOZPCWL: *circa* AB | *saltare* ARMOZCWB: *saltasse* N, *psaltare* PL | 7. *Eratosthenes* versum om. ACGJL (praeter ei), del. B²

R = Reginensis latinus 1260
N = Monacensis 13.084
M = Montepessulanus H 334
O = Parisinus 8728 = P Virè
Z = Parisinus 11.127 = W Virè
? U = Harleianus 2506 = L Virè
P = Parisinus 8663 = F Virè
W = Aberystuiensis 735 C
B = Bruxellensis 10.078-79
D = Dresdensis Dc 183 (deperditus)
? K = Palatinus Latinus 1363
no greco
A = Ambrosianus M12 sup.
C = Paulensis XXV c16
G = Guelferbytanus 3147 18.16
J = Vindobonensis 51
L = Vossianus lat. 4° 92

in versu praec. <ἐφετμαῖς> (Ἰκαρίου) vel simile quid Valckenaer 1747, p. 66, <ἐταῖροι> in fin. v. praec. Osann 1846, p. 32 (et subaudit Nilsson 1915, p. 196) | Ἰκαριῶ Hiller 1872, p. 106: εἰκαριοι MRBN, καριο P, Ἰκάριοι Bursian ap. Hiller 1872, p. 106, 1876, p. 11 (aut Ἰκαριῶ), Ἰκαρίου edd. | τόθι MR[ποθι Le Boeuffle]B[τοει Le Boeuffle]N[anche O Le Boeuffle], πωει P, τοει ZW: ποσὶ edd. | περὶ τράγον: περιστραγον M, περιστρατον RN, περισπρατον W, πεστρατον P, περισ om. ZB, πρατὸν ZB (τιρατον P Bursian) περὶ τράγον edd., περίξ τράγον Bursian ap. Hiller 1872, p. 107, περὶ στρατὸς Schneider 1873, p. 222, περ εἰς τράγον Rokosoki 1995, p. 85, περὶ στρατὸν Geus 2002, p. 104 | ὠρχήσαντο MRBP (quod praef. Schneider 1873, p. 222)

apparato Rokosoki (sigle codd. diverse da Le Boeuffle):

εἰκαριοι Montepessulanus H 334 (D), Reginensis Latinus 1260 (E), Bruxellensis 10078 (F), Monacensis Clm 13084 (g), καριο Par. Lat. 8663 (G) | τόθι DEFg | περιστραγον D, περιστρατον Eg, πεστρατον G | ὠρχήσαντο DEFG

Situazione testuale: Ἰκαρίου ποσὶ πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο
εἰκαριοι (καριο P), ποθι (R), τόθι (NMO), πωει (P), τοει (ZWB)

Ἰκαριοι:

il demotico è Ἰκαριεύς

Steph. Byz. 329. 11 Ἰκαρία· ... τὰ τοπικὰ Ἰκαριόθεν Ἰκαριαζε Ἰκαριῶ

Ἰκαριον: Porphy. abst. 2. 10. 1 αἶγα δ' ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς ἐχειρώσαντο πρῶτον, ὅτι ἄμπελον ἀπέθριψεν; Athen. 2. 11 ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῆς κωμωδίας καὶ ἡ τῆς τραγωδίας εὗρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς εὗρέθη; Suda θ 282 Θέσπις, Ἰκαρίου πόλεως, μ 20 Μάγνης, Ἰκαρίου πόλεως, nonché Plin. NH 4. 7 (11) 24 (elenco dei demi attici) *Icarius*; Ἰκαρία solamente Steph. Byz. 329. 11 Mein. schol. Lucian. 52. 5 ἀφ' οὗ [scil. Ἰκάριος] Ἰκαρία ἡ πρώτη ἄμπελος ὠνομάσθη καὶ ἡ χώρα ἐνέγκασα τὸ φυτόν

Demosth. 54. 31 Διότιμος Διοτίμου Ἰκαριεύς, Harp. 160. 7 Ἰκαριεύς· Ἰσαῖος ἐν τῷ κατ' Ἐλπαγόρου. δῆμος ἐστὶ φυλῆς τῆς Αἰγυῖδος, ὥς φησι Διόδωρος, Clem. Alex. Strom. 1. 16. 79 Σουσαρίων ὁ Ἰκαριεύς, Hesych. ι 446 Ἰκαριεύς· δῆμος Ἀθήνησι, φυλῆς Αἰγυῖδος, Steph. Byz. 329. 9 Ἰκαρία, δῆμος τῆς Αἰγυῖδος φυλῆς, ἀπὸ Ἰκαρίου τοῦ πατρὸς Ἡριγόνῃ. ὁ δημότης Ἰκαριεύς. τὰ τοπικὰ Ἰκαριόθεν Ἰκαριάζε Ἰκαριοί; Suda ι 255 Ἰκαριεύς· δῆμος φυλῆς τῆς Αἰγυῖδος (= [Zon. 1100. 1])

Marmor Parium, FGrHist 239. 39 ἀφ' οὗ ἐν Ἀθ[ήν]αις κωμω[ιδῶν] χο[ρ]ὸς ἐτ[έ]θη, [στη]σάν[] [των πρώ]των Ἰκαριέων,

IG I³ 254. 3 (Attica, 440-415?) [...] τῶν δεμοτῶν καὶ τῶν Ἰκα[ριοῖ] οἰκόντ[] [] οὐ δύο]

Phot. ι 86 Th. Ἰκαριεύς· δῆμος φυλῆς τῆς Αἰγυῖδος· καὶ Ἰκάριοι αἱ αὐτοί

Ἀχαρικὸς per Ἀχαρνεύς (Aristoph. Ach. 180), Μεγαρικὸς per Μεγαρεύς (Aristoph. Ach. 830).

Αἰολεῖς vs αἰόλιος e αἰολικὸς, Δωριεῖς vs δωριός e Δωρικὸς, Μεγαρεῖς vs Μεγαρικὸς

τόθι: 31 occorrenze esametriche (tra cui anche una *varia lectio* in Od. 4. 228) fino a Nicandro compreso l'avverbio completa il II dattilo, come nel nostro frammento, 12x (oltre a qui, Od. 4. 228 v. l.; Antim. fr. 33. 2 Matth.; Apoll. Rh. 1. 210; 2. 1248; 1269; 4. 772; Nic. Alex. 9; 14; 123; 270; 590); si trova subito dopo la cesura maschile 11x (Od. 15. 239; HHomAp. 244; Mimn. fr. 11a 1 W.; Parm. fr. 5. 3 D.-K.; Theocr. 24. 28; epigr. 4. 1 Gow; Apoll. Rh. 3. 577; 4. 550; 1131; 1475; Nic. Ther. 147) (dopo la femminile in HHomPan 25, Antim. fr. 41a 5 Matth., Callim. HJov. 32, Nic. Ther. 49, 462); completa il IV dattilo in Theocr. 22. 199, Apoll. Rh. 2. 404, Nic. Ther. 634).

Si trova solo in poesia: non è favorito dall'epica arcaica (2x Omero, di cui 1x v. l., 2x Imi) e si trova invece in Stesicoro 1x, Pindaro 10x (ma Isthm. 2. 19 è controverso), Bacchilide 3x (integrato in 3. 7), nonché in un coro dell'Ippolito (v. 125, sezione narrativa), e lo troviamo in Callim. fr. 229. 10, in coriambi

Theocr. 22. 198-200 αἶψα δὲ φεύγειν / ὥρμηθη ποτὶ σῆμα πατρός, τόθι καρτερὸς Ἰδας / κεκλιμένος θηεῖτο μάχην ἐμφύλιον ἀνδρῶν

Od. 15. 238-240 ὁ δ' ἄλλων ἵκετο δῆμον, / Ἄργος ἐς ἱππόβοτον· τόθι γάρ νύ αἴσιμον ἦεν / ναιέμεναι πολλοῖσιν ἀνάσσοντ' Ἀργείοισιν

Eur. Hippol. 121-125 Ὀκεανοῦ τις ὕδωρ στάζουσα πέτρα λέγεται, / βαπτὰν κάλπισι ῥυτὰν παγὰν προιεῖσα κρημνῶν. / τόθι μοί τις ἦν φίλα,

25 occorrenze, oltre a quella di Eratostene, Antim. fr. 33. 2, 41a 5 Matth., Theocr. 22. 199, 24. 28, epigr. 4. 1 Gow, Call. fr. 229. 10 Pf., Apoll. Rh. 2. 404, 1248, 1269, Nic. Ther. 49, 147, 462, 634, Alex. 9, 14, 123, 270, 590, contro Call. HJov. 32, Apoll. Rh. 1. 210, 3. 577, 4. 550, 1475.

Apoll. Rh. 4. 771-773 δὺ δ' ἐνὶ πόντῳ / Αἰγαίῳ, τόθι πέρ τε δόμοι Νηρήος ἔασιν, / πρώτην δ' εἰσαφίκανε Θέτιν, 1130-1131 κούρη θαλαμήιον ἔντυον εὐνήν / ἄντρῳ ἐν ἡγαθέῳ, τόθι δήποτε Μάρκρῖς ἔναιεν

Pind. Pyth. 9. 6a ἔναικέ τε χρυσέῳ παρθένον ἀγροτέραν / δίφρῳ, τόθι νιν ... / θῆκε δέσποιναν χθονός,

Nic. Alex. 9 s. αὐτὰρ ἐγὼ ("vino", implicato) τόθι ("là dove") παῖδες ... Κρεοῖσης / ... ἐδάσαντο γεωμορήν ἡπίρου

Antim. fr. 33. 2 Matth. Δήμητρος τόθι φασὶν Ἐρινύος εἶναι ἔδεθλον

cf. il testimone, Pausan. 8. 25. 4 μετὰ δὲ Θέλπουσαν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος ὁ Λάδων κάτεισι τὸ ἐν Ὀγκείῳ· καλοῦσι δὲ Ἐρινὺν οἱ Θελποῖσιν τὴν θεόν.

Apoll. Rh. 1. 210 ἦμος ἔβην Πυθῶδε θεοπροπίας ἐρεείνων / ναυτιλῆς, τόθι γάρ μιν ἐοῖς ὑπέδεκτο δόμοισι, Nic. Alex. 14 ὁ δὲ ῥ' Ἀχερωίδες ὄχθαι / φύουσιν, τόθι χάσμα δυσέκδρομον Εἰβουλήος κτλ., 270 καρύιοι λαχυφλόιοι κάλυμμα, / νείαιραν τόθι σάρκα περὶ σκύλος αἶον ὀπάζει.

Apoll. Rh. 2. 1269 Καυκασίων ὀρέων ἀνέτελλον ἐρίπναι / ἡλίβατοι, 3. 577 ἔνθεν δ' αὖ πεδίον τὸ Ἀρήιον ἱερά τ' ἄλση / τοῖο θεοῦ, τόθι etc., 4. 1475 ἐξίκετο γαῖαν / ἀγχιάλων Χαλῖβων· τόθι μιν, Nic. Alex. 590 τὰ δὲ ῥ' ὑποτέτροφε λίμνη / οἰκείη, τόθι λεπτὰ διέκ ποσὶν ἔρπετὰ νήχει,

Apoll. Rh. 4. 550 ἥρως Ναυσίθοος· τόθι δ' εἶσατο

πρῶτα: Su 119 occorrenze esametriche considerate (fino a circa il I a. C.) la collocazione prima della cesura femminile (86x) è contrastata solo da quella all'inizio di verso (23x) e a inizio del V dattilo (8x). Altre possibilità si riducono a 2 (Arat. 599 σὶν τοῖς Ὀρινθος πρῶτα πτερὰ μέσφα παρ' αὐτήν, HHomMerc. 428 ὥς τὰ πρῶτα γέγοντο καὶ ὥς λάχε μοῖραν ἕκαστος).

Il. 20. 89 οὐ μὲν νῦν γὰρ πρῶτα ποδώκεος ἄντ' Ἀχιλλῆος / στήσομαι, ἀλλ' ἤδη με καὶ ἄλλοτε, Soph. Phil. 966 ἐμοὶ μὲν οἶκτος δεινὸς ἐμπέπτωκέ τις / τοῦδ' ἀνδρὸς οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πάλαι, Xenoph. Anab. 2. 3. 16 ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται.

Eur. Suppl. 30 ἐκ δόμων ἐλθοῦσ' ἐμῶν / πρὸς τόνδε σηκόν, ἔνθα πρῶτα φαίνεται / φρίξας ὑπὲρ γῆς τῆσδε (scil. Eleusi) κάρπιμος στάχυς, [Mosch.] Meg. 64 πῶς ἄμμ' ἐθέλεις ὀροθυνέμεν ἄμφω / κῆδε' ἄλαστα λέγουσα τὰ τ' οὐ νῦν πρῶτα κέκλαυται; (Hel. 1348 τύπανά τ' ἔλαβε ... / ... τότε πρῶτα ... / Κύπρις

Il. 9. 32 Ἀτρεΐδῃ, σοι πρῶτα μαχήσομαι ἀφραδέοντι; Od. 16. 402 ἀλλὰ πρῶτα θεῶν εἰρώμεθα βουλὰς. / εἰ μὲν κ' αἰνήσωσι Διὸς μέγαλοιο θέμιστες, / αὐτὸς τε κτενέω τούς τ' ἄλλους πάντας ἀνώξω, 17. 595 αὐτὸν μὲν πρῶτα σάω, καὶ φράζω θυμῷ, / μή τι πάθης, Aesch. Ag. 852 νῦν δ' ἐς μέλαθρα καὶ δόμους ἐφέστιος / ἐλθὼν θεοῖσι πρῶτα δεξιόσομαι, Eur. Cycl. 101 χαίρειν προσεῖπα πρῶτα τὸν γεραίτατον, El. 907 τίν' ἀρχὴν πρῶτά

σ' ἐξείπω κακῶν, *Or.* 1069 ἐν μὲν πρῶτά σοι μομφὴν ἔχω, *Soph.* (?) fr. 1130. 3 R. ἀλλ' ἐξεροῦμεν. ἀλλὰ πρῶτα βούλομαι, *Herodot.* 3. 123 Πολυκράτης ... ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον.

Call. HDian. 240-242 αἰτὰ δ' ... περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο / πρῶτα μὲν ἐν σακέεσσιν ἐνόπλιον, αἶθι δὲ κύκλῳ / στησάμεναι χορὸν εὐρύν.

cf. *Il.* 10. 344 ἀλλ' ἐωμέν μιν πρῶτα παρεξελθεῖν πεδίῳ / τυτθόν· ἔπειτα δέ κ' αὐτὸν ἐπαΐξαντες ἔλοιμεν / καρπαλίμως; *Od.* 10. 519 = 11. 27 (χοῖρ' χεῖσθαι) πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἡδέϊ οἴνῳ, / τὸ τρίτον αἶθ' ὕδατι; 15. 420 πλυνούσῃ τις πρῶτα μίγῃ ..., 423 εἰρώτα δὴ ἔπειτα; *Thuc.* 4. 124. 3 οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες ἵππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Περδικκας κτλ., *Aristoph. Eq.* 155 ἄγε δὴ σύ· κατάθου πρῶτα τὰ σκευὴ χαμαί· / ἔπειτα τὴν γῆν πρόσκυσον καὶ τοὺς θεοὺς, 542 καὶ πρὸς τούτοισιν ἔφασκεν / ἐρέτην χρῆναι πρῶτα γενέσθαι πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν, / κᾶτ' ἐντεῦθεν ... / κᾶτα κυβερνᾶν (cf. anche *Av.* 550).

περὶ τράγον ὠρχήσαντο: ΠΕΡΙΣΤΡΑΓΟΝ ὁ ΠΕΡΙΣΤΡΑΤΟΝ.

πέριξ (*IG VII* 2712. 33 (Akraiphia, post 37 p. C.) ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πέρι<ξ> πόλεσιν).

Rokosoki 1995, p. 85, περ εἰς

Il. 8. 376 τεύχεσιν ἐς πόλεμον θωρήσομαι, 9. 102 εἰπεῖν ἐς ἀγαθόν, *Soph. Phil.* 111 ὅταν τι δρᾷς εἰς κέρδος,

Il. 9. 102 εἰπεῖν ἐς ἀγαθόν, *Od.* 12. 372 εἰς ἄτην κοιμήσατε

(ἀγαθόν, πόλεμον, φόβον, ἔορτάς, κάλλος, κέρδος, ἀπόφυξιν, πρᾶγμα, ἄψιν; ἔριν, χάριν, l'indefinito τί),

Herodot. 2. 98. 1 Ἀιθυλλα ... πόλις ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί

Geus Ἰκαριῶι, τόθι πρῶτα περὶ στρατὸν ὠρχήσαντο

Call. HDian. 240 s. αἰτὰ δ' ... περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο / πρῶτα e *HJov.* 52 οὐλα δὲ Κούρητές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο

Schneider περὶ στρατὸς ὠρχήσαντο

Hesych. σ 1959 *Hans.* *στραγγός· στρεβλός. ἄτακτος **VA**: cf. *Phot.* 541. 2 *Pors.* στραγός· ἀναιδής· σκολιός· στρεβλός· δύσκολος e *Basil. Caes. in ebr.* 31. 461 ὁ μὲν ἀνυπότακτος στραγότερος γένηται

Hesych. σ 1993 *Hans.* *στρέφος· στρέμμα. δέρμα, βύρσα **vgA**. Δωριεῖς

Callim. HDian. 240 s. αἰτὰ δ' ... περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο / πρῶτα e *HJov.* 52 οὐλα δὲ Κούρητές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο

ὠρχήσαντο: *Callimaco*: fr. 177. 27 ὠρχήσαντο, *HJov.* 52 οὐλα δὲ Κούρητές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο, *HDian.* 240 αἰτὰ δ' ... περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο.

Euphor. fr. 87 *Pow.* (Poll. 4. 95 τάχα καὶ Ὀρχομενὸς παρὰ τὴν τῶν Χαρίτων ὄρχησιν ὡς Εὐφορίων) Ὀρχομενὸν Χαρίτεσσιν ἀφαρέσιν ὄρχηθέντα.

Apoll. Rh. 1. 1135 σκαίροντες βηταρμόν ἐνόπλιον εἰλίσσοντο (*Etym. Gen.* β 108 ed *Etym. M.* β 136 L.-L.: ὠρχήσαντο codd.)

Il frammento (in congiunzione con il testimone) sarebbe responsabile di un numero di αἴτια che va da uno a quattro:

1) ἡ ἀσκολιασμός

2) sacrificio del capro a Dioniso

3) l'origine della tragedia

4) l'origine della commedia

αἴτιον delle Dionisie rurali

Icarum animo irato tulisse eumque (scil. il capro) *interfecisse, et ex pelle eius utrem fecisse ac vento plenum praeligasse, et in medium proiecisse suosque sodales circum eum saltare coegisse*

Porphyr. abst. 2. 10 αἶγα δ' ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς ἐχειρώσαντο πρῶτον, ὅτι ἄμπελον ἀπέθριεν;

Eubul. fr. 7 K.-A. καὶ πρὸς γε τούτοις ἀσκὸν εἰς μέσον <...> / καταθέντες εἰσάλλεσθε καὶ καχάζετε / ἐπὶ τοῖς καταρρέουσιν ἀπὸ κελεύσματος e *Herond.* 8. 40 ss. ὥσπερ τελεῖμεν ἐν χοροῖς Διονύσου. / κοῖ μὲν μετώποις ἐ[ς] κόνιν κολυμβῶντες / ἔκοπτον ἀρνευτῆρ[ε]ς ἐκ βίης οὐδας, / οἱ δ' ὑπτι' ἐρριπτεῦντο· πάντα δ' ἦν ... / εἰς ἐν γέλως, 74 πολλῶν τὸν ἄνουν κώρυκον πατησάντων

schol. Aristoph. Plut. 1129 ἀσκολιάζε ἀντὶ τοῦ ἄλλου. κυρίως δὲ ἀσκολιάζειν ἔλεγον τὸ ἐπὶ τῶν ἀσκῶν ἄλλεσθαι ἕνεκα τοῦ γελωτοποιεῖν. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ θεάτρου ἐτίθεντο ἀσκοὺς πεφυσημένους καὶ ἀλλημιμένους εἰς οὓς ἐναλλόμενοι ὠλίσθανον, καθάπερ Εὐβουλος ἐν Ἀμαλείᾳ φησὶν οὕτως· (sq. fr. 7 K.-A.). οὕτω καὶ Δίδυμος.

Ovid. Fast. 1. 353-360 *exemplo territus ... / palmite debueras abstinuisse, caper! / quem spectans aliquis dentes in vite prementem / talia non tacito dicta dolore dedit: / 'rode, caper, vitem! tamen hinc, cum stabis ad aram, / in tua quod spargi cornua possit, erit' / verba fides sequitur: noxae tibi deditus hostis / spargitur adfuso cornua, Bacche, mero, Virg. Georg.* 2. 380-384 *non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris / caeditur et veteres ineunt proscenia ludi, / praemiaque ingeniis pagos et compita circum / Thesidae posuere, atque inter pocula laeti / mollibus in pratis unctos saluere per utres* (cf. anche *Cornut.* 30 τὸν δὲ τράγον αὐτῷ (scil. a Dioniso) θύουσιν διὰ τὸ λυμαντικόν

εἶναι τῶν ἀμπέλων τὸ ζῶον· καθὼ καὶ ἐκδέροντες αὐτὸν εἰς τὸν ἀσκὸν ἐνάλλονται κατὰ τὰς Ἀττικὰς κώμας οἱ γεωργοὶ νεανίσκοι)

Iphig. T. 1143 sqq. χοροῖς δὲ σταῖην, ὅθι καὶ / παρθένος εὐδοκίμων γάμων, / παρὰ πόδ' εἰλίσσουσα φίλας / ματρὸς ἡλίκων θιάσους, Troad. 151 ποδὸς ἀρχεχόρου πλαγαῖς Φρυγίαις / εὐκόμποις ἐξήρχον θεοῦς

Apoll. Rh. 2. 701 ἀμφὶ δὲ δαιομένοις εὐρὺν χορὸν ἐστήσαντο, Etym. M. 690. 47 ὑπορχήματα δὲ ἄτινα πάλιν ἔλεγον ὀρχούμενοι καὶ τρέχοντες κύκλῳ βωμοῦ καιομένων τῶν ἱερείων.

Georg. 2. 381-383 et veteres ineunt proscaenia ludi, / praemiaque ingeniis pagos et compita circum / Thesidae posuere. Varr. fr. 304 Fun. tragodia, ut quidam, a τράγω et ὠδή dicta est quoniam olim actoribus tragicis τράγος, id est hircus, praemium cantus proponebatur qui Liberalibus die festo Libero patri ob hoc ipsum immolabatur, quia, ut Varro ait, depascunt vitem.

FGrHist 239. 43 (Marmor Parium) ἀφ' οὗ Θέσπις ὁ ποιητῆς [ὑπεκρίνα]το πρῶτος, ὃς ἐδίδαξε δρᾶμ[α ἐν] ἄσπ[ει], [καὶ ἄθλον ἐ]τέθη τράγος, Diosc. XX 1585-87 G.-P. (AP 7. 410. 1-3) Θέσπις ὅδε τραγικὴν ὃς ἀνέπλασα πρῶτος ἀοιδὴν / κωμήταις νεαρὰς καινοτομῶν χαρίτας / †Βάκχος ὁ τετριθὺν κατάγοι χορὸν ᾧ τράγος ἄθλων, Hor. Ars poet. 220 s. carmine qui tragico vilem certavit ob hircum / mox etiam agrestis satyros nudavit, Tib. 2. 1. 55-58 agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti / primus inexpertas duxit ab arte choros / huic datus a pleno, memorabile munus, ovili / dux pecoris, curtas auxerat hircus opes.

Eratosth. fr. I A 20 Berger οὐδὲ γὰρ ἀληθές, ὃ φησιν Ἑρατοσθένης, ὅτι ποιητῆς πᾶς στοχάζεται ψυχαγωγίας, οὐ διδασκαλίας

Athen. II p. 40a s.: ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῆς κωμωδίας καὶ ἡ τῆς τραγωδίας εὗρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς εὐρέθη καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν· ἀφ' οὗ δὴ καὶ τραγωδία τὸ πρῶτον ἐκλήθη.

1) IG XII 5. 444 (Paros 263/2 a. C.; Marmor Parium)

ἀφ' οὗ ἐν Ἀθ[ήν]αις κωμω[ιδῶν] χο[ρ]ὸς ἐτ[έ]θη [στη]σάν [των] πρῶ[των] Ἰκαριέων, εἰρόντος Σουσαρίωνος, καὶ ἄθλον ἐτέθη πρῶτον ἰσχάδω[ν] ἄρσιχο[ς] καὶ οἴνου με[τ]ρητῆς

2) Clem. Alex. Strom. 1. 16. 79. 2 ἐπενόησεν ... καὶ τραγωδίαν μὲν Θέσπις ὁ Ἀθηναῖος, κωμωδίας δὲ Σουσαρίων ὁ Ἰκαριεύς

3) Athen. 2. 11 ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῆς κωμωδίας καὶ ἡ τῆς τραγωδίας εὗρεσις ἐν Ἰκαρίῳ εὐρέθη, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν

4) Porph. de abst. 2. 10 αἶγα δ' ἐν Ἰκαρίῳ τῆς [Ἀττικῆς] ἐχειρώσαντο πρῶτον, ὅτι ἄμπελον ἀπέθρισεν

5) Suda θ 282 Θέσπις, Ἰκαρίου, πόλεως Ἀττικῆς

6) Suda μ 20 Μάγνης, Ἰκαρίου πόλεως, Ἀττικὸς ἢ Ἀθηναῖος, κωμικός

Nella tradizione, il rilievo dionisiaco del demo, che oggi si chiama Διόνυσος, è quindi particolarmente apprezzabile, soprattutto in relazione al teatro. Si possono considerare alcuni dati epigrafici e archeologici, in relazione sempre a elementi 'dionisiaci':

1) Il culto di Dioniso

IG I³ 253. 1 ss. (450/425 a. C.) [...8....] δημαρχῶν παρέδωκεν | [κεφάλαιον] ἀργυρίο Διονύσο ... | [...5..Ἰκαρ]κί>ο ... | [όσιό ...] ... | [...7..δημαρχῶν] παρέδωκε κεφάλαιον ἀργυρίο | [τὸ Διονύσο ...] ..., Ἰκαρίο κεφάλαιον ... etc;

2) Dionisie rurali,

IG I³ 254

3) Rappresentazioni teatrali in occasione delle Dionisie rurali

IG I³ 254 (ca. 440/415) [ἔδοξε]ν Ἰκαριεῦσι Μενέστ[ρατος] εἶπεν· | [...5..]ι τὸν δεμοτὸν καὶ τὸν Ἰκα[ρι]οῖ οἰκοντ[ι] | [ον] δύο τὸν ἀχορεγέτον, ἡότιν' ἂν [...10....] | [...5..] ἀντίδοσιν δὲ εἶναι τὸν χρ[ε]μάτον ἕναν | [τίον] τ[ὸ]ν δεμάρχο εἴκοσι ἔμερον [...10....] | [...2 μὲ ἐ]ναι ἀντίδοσιν τὸν δέμ[αρχον] ..5.. | [... τὸ] χορεγὸ ἀποφαίνειν τρὶς [...7... τοῦ] | [το δὲ τρ]αγοιδὸς καταλέγειν τὸν [...10....] | [...6...]ος, καὶ τὸ χορεγὸ ἐχομο[σα]...8....]

4) Teatri o epigrafi che ne attestano la presenza.

Steph. Byz. α 505 Billerbeck = Herodian. I 354. 20 Lentz: poet. XXVII (*Erigone*), 1 Bach (*Erigone*), 4 Schneidewin (*Erigone*), I Osann (*Erigone*), 3 Bergk (*Erigone*), 26 H. (*Erigone*), 23 P. (*Erigone*), 1 D. (*Erigone*), 5 Rok.

λέγεται ἄστρῳ καὶ ὁ δῆμος, ὥς Ἑρατοσθένης ἐν Ἑριγόνῃ

ἥ δ' ὅτε δὴ Θορικὸν καλὸν ἵκανεν ἔδος <***>.

ὅτι δὲ δῆμος Θορικὸς δῆλον

1. Ἑριγόνῃ **R**: Ἑριγόνῳ **PN**

2. ἥ δ' ὅτε δὴ Meineke 1849, p. 140: εἰ δ' ὅτε δὴ (δ' supra scr.) **R**, εἰ ὅτε δὴ **QP**, εἰς τε δὴ **N**, εἰσότε δὴ *ThLG* 1835, col. 293 D, edd., εἰσόκε δὴ (et Ruhnken 1782, p. 24) vel ἐς τόδε τοῦ Salmasius ap. Holsten 1684, p. 55a, εἰς τι δὴ (? controllare) Berkel 1688, p. 188 s., ἄστρῳ δὲ δὴ Friedemann 1816, p. 340 n., ἄστρῳ τε δὴ Müller 1844, p. 232 n. 1, ἄστεος δὴ dub. Rokosoki 1995, p. 87 | ἵκανεν ἐς ἄστρῳ Ruhnken 1782, p. 24 | ἄστρῳ pro ἔδος Salmasius ap. Holsten 1684, p. 55a, et Pinedo 1678, p. 000 Ilac. indicavit Meineke 1849, p. 140 (<ἄστρῳ περικλείτον> vel sim. quid) | <ἄστεος - ~ ~ - γῆς Ἀτθίδος> ? inv. seq. temptavit Labarbe 1977, p. 18

3. θορκὸς **RQ**

R = Reh digeranus gr. 47

V = Voss. gr. F 20

Q = Palat. gr. 253

P = Palat. gr. 57

N = Neapolitanus III.AA.18

εἰς τε del Neapolitanus è ametrico; εἰ ὅτε dei Palatini reca uno iato difficilmente tollerabile; εἰ δ' ὅτε del Reh digeranus è una sequenza che non esiste in greco

Plat. *Apol.* 28e 1 εἰ ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταπτον, *Phaed.* 97a 2 θαυμάζω γὰρ εἰ ὅτε μὲν ἐκάτερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, *Lys.* 34. 11 δεινὸν γὰρ ἂν εἶη, ὦ <ἄνδρες> Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν ἐφεύγομεν, ἐμαχόμεθα Λακεδαιμονίους,

HHom. 28. 14 (in *Minervam*) στήσεν δ' Ὑπερίωνος ἀγλαὸς υἱός / ἵππους ... δηρὸν χρόνον, εἰσότε (εἰσόκε *Par.* suppl. gr. 1095) κούρη / εἴλετ' ἀπ' ἀθανάτων ὤμων θεοεῖκελα τεύχη / Παλλάς, *Apoll. Rh.* 4. 800 ἔμπης οὐ μεθίσκεν ὀπιπτεύων ἄκουσαν, / εἰσότε οἱ πρέσβειρα Θέμις κατέλεξεν ἅπαντα; 1212 αἰθι δὲ νήσῳ / δὴν μάλα Φαίηκεσσι μετ' ἀνδράσι ναιετάασκον, / εἰσότε Βακχιάδαι γενεὴν Ἐφυρήθην ἑόντες / ἄνδρες ἐννέσσοντο μετὰ χρόνον; *Gaetul. A. P.* 11. 409. 6 τοῖόν σε προὔπινεν ἀφειδέες, ἄγγος ἔχουσα, / εἰσότε καὶ νεκῶν ἦλθεν ἐπὶ ψάμαθον. *Call. fr.* 122. 4 Pf.

Apoll. Rh. 2. 857 ἀλλὰ νῦ καὶ τόν / αἰθι μνυιθαδὴ πάτρης ἐκάς εὔνασε νοῦσος. / εἰσότη' (**LAS scholL**: εἰσότη' **GPE scholP**) Ἀβαντιάδαο νέκυν κτερέιξεν ὄμιλος

Od. 2. 99 (= 19. 144, 24. 134) εἰς ὅτε κέν μιν / μοῖρ' ὀλοή καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο.

αοῖστο (εἴλετ(ο), κατέλεξεν, ἐννέσσοντο, ἦλθεν, κτερέιξεν).

Apoll. Rh. 4. 799 μεθίσκεν, 1211 ναιετάασκον, *Gaetul. A. P.* 11. 409. 5 προὔπινεν.

εἰσόκε 14x a inizio verso (come sarebbe in Eratostene), 6x a occupare il V dattilo.

Eumel. fr. 3. 7 Bern. (ἵκοιτο); *Emped. fr.* 100. 14 (ἀποστεγάσῃ), 30 (μεθῇ); *fr.* 26. 7 (γένηται); *Hermesian. fr.* 7. 67 (εὔρετ' [εἰσόκε <δὴ> Schweighäuser]); *Callim. fr.* 24. 4 (ἀβόλησε); *HDel.* 150 (ἐκέκλετο [Meineke εἰσότε]); *Apoll. Rh.* 2. 857 (κτερέιξεν); 1. 820 (ἐμβαλε); 873 (ἐπανδρώσῃ); 1001 (ἐδάϊξαν); 4. 164 (ἱρωγεν); 347 (δικάσῃσι); 2. 348 (ἱκῃσθε); 4. 763 (παρεξελάσῃσιν); *Nic. Ther.* 204 (ἄζήνῃ, τεύξῃ); 341 (testo incerto); 929 (ἐρύξῃ); *Mosch., Meg.* 116 (ἀνειρύσῃ); *Bion fr.* 13. 14 (ἔλῃς [εἰσόκα codd., εἰσόκε Ahrens]); *Parthen. fr.* 28. 4 *Lightfoot* (θέτο)

Apoll. Rh. 2. 857, citato, *Callim. HDel.* 149 Πηνειὸς δ' οὐκ αὖτις ἐχάζετο, μίμνε δ' ὁμοίως / καρτερὸς ὥς τὰ πρῶτα, θοὰς δ' ἐστήσατο δίνας / εἰσόκε, *Apoll. Rh.* 4. 763 εἰπε δὲ κοιμήσαι φύσας πυρός, εἰσόκε, *Nic. Ther.* 204 ἀλινδηθεὶς ὀλίγον δέμας, εἰσόκε

Il. IX 609. X 89 εἰς ὃ κ' αὖτμῃ / ἐν στήθεσσι μένη καὶ μοι φίλα γούνατ' ὀρώρη

οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον

δὴ: *Call. fr.* 288. 4 *SH* μέσφ' ὅτε δὴ Θησεὺς φιν ἀπόπροθι μακρὸν ἄϋσε, *Call. fr.* 43. 68 Pf. ἀλλ' ὅτε δὴ μόσσυννας ἐπάλλεσι [καρτυν]θέντας / οἱ κτίσται ... θέντο, *Lav. Pall.* 7 οὐδ' ὅκα δὴ λύθρῳ πεπαλαγμένα πάντα φέροις / τεύχεα

(-)οτε δὴ... ἵκανεν:

Il. 4. 210 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον ὅθι ξαιθὸς Μενέλαος / βλήμενος ἦν; 5. 780 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον ὅθι πλείστοι καὶ ἄριστοι / ἔστασαν; 6. 242 ἀλλ' ὅτε δὴ Πριάμοιο δόμον περικαλλέ' ἵκανε; 7. 186 ἀλλ' ὅτε δὴ τὸν ἵκανε φέρων ἂν' ὄμιλον ἀπάντη; 10. 526 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον ὅθι σκοπὸν Ἔκτορος ἔκταν; 13. 240 Ἰδομενεὺς δ'

ὅτε δὴ κλισίην εὐτυχτον ἵκανε; 18. 520 αἶ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον ὅθι σφίσιν εἶκε λοχῆσαι; *Od.* 7. 3 ἢ δ' ὅτε δὴ ὁ πατὴρ ἀγακλυτα, δώμαθ' ἵκανε; 15. 101 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκαν' ὅθι οἱ κειμήλια κέϊτο; vd. anche *Bacchyl.* 11. 95 s. ἀλλ' ὅτε δὴ / Λοῦσον ποτὶ καλλιρόαν πατὴρ ἵκανε

Θορικοῦ: *Steph. Byz.* 140. 3 ss.: λέγεται ἄστὺ καὶ ὁ δῆμος, ὡς Ἑρατοσθένης ἐν Ἡριγόνῃ ... ὅτι δὲ δῆμος Θορικὸς δῆλον

Hecat. FGrHist 1 F 126 Jac. Θορικός· δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Ἐκαταῖος δὲ πόλιν αὐτὴν φησιν, e *Philod. FGrHist.* 328 F 94 Jac. ὅτι φησὶ Θιλόχορος ... Κέκροπα πρῶτον εἰς δώδεκα πόλεις συνοικίσει τὸ πλῆθος, ὧν ὀνόματα Κεκροπία, Τετράπολις, <Τετράκωμοι>, Ἐπακρία, Δεκέλεια, Ἐλευσίς, Ἀφιδνα ..., Θορικός, Βραυρών, Κίθηρος, Σφηττός, Κηφισία. πάλιν δ' ὕστερον εἰς μίαν πόλιν συναγαγεῖν λέγεται τὴν νῦν τὰς δώδεκα Θησεύς

HHomCer. 123 ss. Κρήτηθεν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης / ἦλθον ... / ... οἱ μὲν ἔπειτα / νηὶ θοῇ Θορικὸν δὲ κατέσχεθον

[*Apollod.*] 2. 4. 59 Ἀμφιτρίων δὲ ἔχων ἐκ μὲν Θορικοῦ τῆς Ἀττικῆς Κέφαλον συμμαχοῦντα, ἐκ δὲ Φωκῶν Πανοπέα, ἐκ δὲ Ἑλούς τῆς Ἀργείας Ἐλεῖον τὸν περσέως, ἐκ δὲ Θηβῶν Κρέοντα, τὰς τῶν Ταφίων νήσους ἐπόρθει

Soph. *OC* 1595 ἀφ' οὗ μέσος στάς τοῦ τε Θορικού πέτρου

schol. ταῦτα γινώριμα τοῖς ἐγχωρίοις

Hesych. θ 646 La. Θορικός· δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ Θορίκου

ἵκανε:

Il. 5. 868 καρπαλίμως δ' ἵκανε θεῶν ἔδος αἰπὺν Ὀλύμπου; *HHomApoll.* 109 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἵκανε θεῶν ἔδος αἰπὺν Ὀλύμπου, 225 Θήβης δ' εἰσαφίκανες ἔδος καταειμένον ἕλῃ. *Sd. fr.* 13. 21 W. δηρῶς καλὰ ἔργα θεῶν ἔδος αἰπὺν ἵκanei (diversi sono gli esempi anche con il tema ἱκ-: *Il.* 5. 360, 367, 8. 456; vd. anche *Aesch. Sept.* 241 τάνδ' ἐς ἀκρόπολιν, / τίμιον ἔδος, ἱκόμαν).

Per ἱκάνω come arrivo a destinazione vd., ad es.: *Il.* 1. 431 ἐς Χρύσην ἵκανε ἄγων ἱερὴν ἐκατόμβην, 8. 47 Ἴδην δ' ἵκανε πολυπίδακα μητέρα θηρῶν (= *HHomVen.* 68 = 15. 151 ἵκανον); 14. 230 Λῆμνον δ' εἰσαφίκανε πόλιν θείοιο Θόαντος; 24. 136, *Od.* 8. 362 ἢ δ' ἄρα Κύπρον ἵκανε φιλομειδῆς Ἀφροδίτη; 15. 392 πολλὰ βροτῶν ἐπὶ ἄστε' ἀλώμενος ἐνθάδ' ἱκάνω; *Parm. fr.* 1. 24 (cf. 1. 48) ἵπποι ταί με φέρουσιν, ὅσον τ' ἐπὶ θυμὸς ἱκάνοι; *Apoll. Rh.* 1. 179 Ταίναρον αὐτ' ἐπὶ τοῖσι λιπῶν Εὐφημος ἵκανε, *Apoll. Rh.* 1. 40 Λάρισαν δ' ἐπὶ τοῖσι λιπῶν Πολύφημος ἵκανε; 1. 115, 318, 2. 1277, 3. 387, 1. 177, *Epic. adesp. alex.* 2. 22 Pow.; *HomMerc.* 70, 186; 228; *HHomAp.* 225; *Theocr.* 22. 29; *Call. fr.* 288. 26; *Apoll. Rh.* 4. 540, 849, 1761

καλὸν ... ἔδος: si trova solo in *HHomHerc.* 7 νῦν δ' ἤδη κατὰ καλὸν ἔδος νιφόεντος Ὀλύμπου, *PapDerv.* col. XII 2 (= *Orph. fr.* 6. 5 Bern.) ὡς ἀν' ἐ[χοι κά]τα καλὸν ἔδος νιφόεντος Ὀλύμπου

ἔδος:

ἔδος + toponimo in genitiva *Il.* 4. 406 ἡμεῖς καὶ Θήβης ἔδος εἵλομεν ἑπταπύλοιο, *Od.* 13. 344 ἀλλ' ἄγε τοι δείξω Ἰθάκης ἔδος, *Aesch. Pers.* 890 Λήμνον Ἰκάρου θ' ἔδος, *Prom.* 412 Ἀσίας ἔδος, *Aesch. fr.* 158. 3 R. Βερέκνυτα χώρον, ἐνθ' Ἀδραστείας ἔδος, *Bacchyl.* 9. 46 ὑπὶ πύλου Τροίας ἔδος

Od. 11. 263 οἱ πρῶτοι Θήβης ἔδος ἔκτισαν ἑπταπύλοιο, *HHomAp.* 225 Θήβης δ' εἰσαφίκανες ἔδος καταειμένον ἕλῃ, in *Pind. Isthm.* 1. 31 ἐ Θεράπνας ἔδος, in *Lycophr.* 646 Σκῶλόν τε καὶ Τέγυραν Ὀγχηστοῦ θ' ἔδος (vd. anche *Lindos* II 698. 1 [ca 200 a. C. [Ἀ]ργος καὶ θεῖον Νεμέ[ας] ἔδος, ἐνθα Πελασγοῖς, *HAsclep.* [GDRK LIII Heitsch] 9 Τρίκκης ἱερῆς ἔδος. *Eur. IA* 1527 δολόεντα Τροίας ἔδη ἐ in un passo corrotto.

Call. HDel. 311 καὶ γναμπτὸν ἔδος σκολιοῦ λαβυρύνθου,

Quint. Smyrn. 14. 623 εὖορμον ἔδος λιμένων, *Nonn.* 19. 124 Κυπαρίσσου ἔδος, *Apollinar.* 18. 2 ἔδος οὐρανοῦ

il termine si trova in prosa, nei significati, tecnici, di "statua seduta" o "tempio" (*Isocr. Antid.* 2, *Paneg.* 155, *Xenoph. Hcl.* 1. 4. 12, *IG* II² 1514 [Atene, med. IV a. C.], *Lycurg. Leocr.* 1, 143, *Hyperid.* 4. 25, *Theophr. lapid.* 47, *Dinarch. Phil.* 2, *Polem. fr.* 90 Prell., *Polyb.* 16. 1. 4, *Apollon. Aphr. FGrHist* 740 F 6 ἔδος Ἀπόλλωνος [Kaiserzeit ?]) e di "sedile" (*Hippocr. art.* 7).

Il. 24. 544 Μάκαρος ἔδος = *HHomAp.* 37, *HHomAp.* 51 s. ἔδος ... Ἀπόλλωνος, *Pind. Pyth.* 2. 7 ἔδος Ἀρτέμιδος, *Pyth.* 12. 2 Φερσεφόνας ἔδος, *Nem.* 4. 11 s. Αἰακιδᾶν ... ἔδος, *Eur. Phaeth.* 248 Ἑστίας θ' ἔδος, *Ion* 870 Διὸς ... ἔδος, *adesp. trag.* 269b K.-Sn. Κυκλώπων ἔδος, *Theocr.* 7. 116 ἔδος ... Δώνας, *Simias fr.* 10 Pow. Ζηνὸς ἔδος Κρονίδαο, *Apoll. Rh.* 1. 187 Ἰμβρασίης ἔδος Ἥρης, *Inscripfen von Pergamon* I 203 (ellenistica) 2 γαίης Οἰνοπίωνος ἔδος (= Chio)

Call. HDian. 57 αἶε δὲ Τρινακίη, Σικανῶν ἔδος,

Hesych. θ 646 La. Θορικός· δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ Θορίκου,

Daux 1983, p. 153, *Il.* 18 s. Θορίκωι κριτὸν οἶν : Ἡρωῖνῃσι Θορίκο | τράπεζαν, 28-30 Θορίκωι βοῦ[ν μῆλατ] | τον ἢ τετταράκοντα δραχμῶν [μέχρι πε] | ντήκοντα, Ἡρωῖνῃσι Θορίκο | τ[ράπεζαν] [385-370 a. C., vd. *SEG* 33. 147A],

Nonn. 13. 187 δάπεδον Θορίκοιο: così L (e Keydell), mentre F. Vian, *Nommos de Panopolis. Les Dionysiaques*, Paris 1995, 141, accoglie Θορικῶο di Graefe):

Ἰκάρου ἔδος di Aesch. Pers. 890 e Ἀδραστείας ἔδος di Aesch. fr. 158. 3 Radt

ἔδος Ὀλύμπου (per Ὀλυμπος ο Ὀλυμπον: Il. 24. 144, HHomCer. 341, HHomHerc. 7, Pind. Ol. 2. 12, Apoll. Rh. 1. 1099, PapDerv. col. XII 2)

ἔδος Θεράπνας di Pind. Isthm. 1. 31, Aesch. Prom. 412 è ἀγνᾶς Ἀσίας ἔδος, Ἀδραστείας ἔδος di Aesch. fr. 158 R.

SH 988. 10 Ἰον ἦλθεν ἔδος (cf. anche CEG 488(I) Hansen, Ἄtene, in. IV a. C. [εἰ] τοιῶνδε ἀνδρῶν ἔη πόλις, ὅποτ' ἂν αὐτῆς / [ἐ]χθροὶ στήσαιεν Ζητὶ τρόπαιον ἔδος, GVI 1823. 4 [Naucrati, II a. C.] Inschriften von Pergamon I 203. 4 [elleristica])

HHomCer. 123 ss. Κρήτηθεν ἐπ' εἰρέα νῶτα θαλάσσης / ἦλυθον ... / ... οἱ μὲν ἔπειτα / νηὶ θοῇ Θορικὸν δὲ κατέσχεθον) e di [Apollod.] 3. 14. 7 Πανδίων ἐβασίλευσεν, ἐφ' οὗ Δημήτηρ καὶ Διόνυσος εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθον

Od. 2. 434 παννυχί μὲν ῥ' ἦγε καὶ ἦω πείρε κέλευθον.

schol. Il. 22. 29 κατὰ δὲ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας περιήει τὴν γῆν, προφαίνων τὴν τοῦ Διονύσου χάριν.

Apoll. Rh. 2. 857 ἀλλὰ νυ καὶ τόν / αὐθι μινυνθαδίη πάτρης ἐκάς εὔνασε νοῦσος. / εἰσότ' (**LAS SL: εἰσόκ' GPE SP**) Ἀβαντιάδαο νέκυν κτερέιξεν ὄμιλος,

Apoll. Rh. 4. 849 ἔστ' ἀφίκανεν.

Xenoph. fr. 6. 4 W.² ἔστ' ἂν αἰοιδᾶων ἡ γένος Ἑλλαδικόν, Theogn. 959 ἔστε μὲν αὐτὸς ἔπινον ἀπὸ κρήνης μελανύδρου, / ἥδ' ἄ τί μοι ἐδόκει καὶ καλὸ ἦμεν ὕδωρ; Soph. El. 105 s. ἔστ' ἂν παμφεγγεῖς ἄστρον / ῥίπας, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ, Herodot. 8. 142 ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. Apoll. Rh. 2. 849 σεύατ' ἵμεν λαιψηρὰ δι' ὕδατος, ἔστ' ἀφίκανεν / ἄκτῃν Αἰαίην Τυρσηνίδος ἠπείροιο.

schol. Aristoph. Eq. 700 ὥς γὰρ ἡ Δημήτηρ τὰς τροφάς, οὕτω καὶ Διόνυσος Ἰκαρίῳ φιλοξείας ἔδωκε δῶρον, ὅτι φιλοφρόνως αὐτὸν ὑπεδέξατο τὴν ὕβριν φεύγοντα τοῦ Πενθέως.

Nonn. 47. 48 s. ὅτι κλέος εἶρεν ἐλέγξει / Ἰκάριος Κελεοῖο καὶ Ἡριγόνῃ Μετανείρης [vd. anche vv. 49-53], IG XII 1, 780, Lindo, p. II p. C. γιοπόνος μὲν ἔην Κελεὸς Δημήτερος ἀγνῆς / Βάχχου δ' Εἰκάριος, Τρειτωνίδος Ἀγλῶχαρτος; 781. 1-2 Lindo, p. II p. C. [Ε]ἰκάριος Βάχχω βότρυν ὤρεξεν ὀπωρόν / καὶ Κελεὸς φιλίοισιν ἔ[τερ]πε δράγμασι Δηῷ; 783. 9-10, Lindo, p. II p. C. κρέσσων καὶ Κελεοῖο καὶ Εἰκαρίοιο κατ' αἶαν / πάνπαν ἀεξῆσαι τὴν ἱερὴν ἐλέην; cui è da aggiungere Lindos II 498. 1-4, Lindo, ca 285-400 p. C. ὥς Κελεὸς σταχίεσσι περιβρέθουσιν ἄρουραν / Διοῖ γειομόρου ἄνθεμα θῆκε βίου, / ὥς αὐτοῦ δώροισιν ἐρισταφύλου Διονύσου / Εἰκάριος ἐρατὴν εὔρε γεωπονίην

schol. Vat. (C) Dionys. Thr., p. 112. 12 ss. Hilgard: poet. IX, 27 H. (*Erigone*), 24 P. (*Erigone*), 2 D. (*Erigone*), 1 Rok.

ἐκ τούτου (sc. αὖνω) αἰνός καὶ βαυνός, ὅπερ κοινῶς μὲν ὀξύνεται, ἀπτικῶς δὲ βαρίνεται· σημαίνει δὲ τὴν κάμινον, ὡς παρὰ τῷ Ἑρατοσθένει

μέσον δ' ἑξάυσατο βαυνόν,

ἥγουν ἰφηῦσε ... οὕτως καὶ παρὰ τὸ βαυνός βαύνασος

1. αὖνος καὶ βαύνος C | 2. τῷ h: τὸ C

3. μέσον Ch: μέσσον Maass 1883, p. 106 (stillschweigend), μεστὸν Schneider 1873, p. 222 | δὲ ἑξάυσατο βαύνον C | μέσον δ' ἑξ. βαύνου Borthwick 1969, p. 310

4. ἰφηῦσε h (ο Hilgard ?) ἰφηῦνε C, ἰφηῖτε Bernhardy 1822, p. 142, ἰφηῦε L. Dindorf 1835, col. 1269C | βαύνος βάνασος C

C = Vat. gr. 14, f. 14

h = Hamburg. C 13 (ο Philol. 60), f. 39 (apografo del Vat. 1940, a sua volta apogr. di C)

μέσον:

Il. 12. 167 ὥς τε σφήκες μέσον αἰόλοι ἢ μέλισσαι / οἰκία ποιήσονται ὁδῷ ἔπι παιπαλόεσση, Od. 14. 300 ἢ δ' ἔθθεν ... / μέσσον ὑπὲρ Κρήτης

δὲ:

ἑξάυσατο:

κάμινος, κρίβανος / κλίβανος, ἰπνός, βαυνός, il nesso ἄπτειν + nome per forno o camino

Severian. de trib. puer. 56. 597 καὶ κελεύει τὴν κάμινον ἑπταπλασίως ἑξαφθῆναι, che peraltro è una allusione al più esatto LXX Daniel 3. 19 (translatio Graeca) καὶ ἐπέταξε καῖναι τὴν κάμινον ἑπταπλασίως παρ' ὃ ἔδει αὐτὴν καῖναι (καίω, LXX Daniel 3. 46 καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπὴρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον, Zosim. alch. 2. 165 καὶ καίονσι τὴν κάμινον ἐκ προβάσεως ἡμέραν α', ἄλλοι δύο), Joann. Chrysost. sub. virg. 2. 29 ὁ τοσαύτην τολμήσας διὰ τοῦ φιλήματος ἀνάψαι ἐν αὐτῷ κάμινον, Nonn. 43. 406 s. ἀναπτομένης δὲ καμίνου / ἐν ῥοθίοις ἄσβεστον ἐβόμβεεν ἐνδόμυχον πῦρ (qualche caso anche con κλίβανος, cf. Theodoret. interpr. in Psalmos 80. 1005. 29 κλιβάνου δίκην ἐξάψαι αὐτοὺς, Hesych. comm. brev. ad Psalm. 20. 10. 4 οἱ Ἰουδαῖοι τῷ φθόνῳ καὶ τῷ ζήλῳ ὡς κλίβανος ἀνήφθησαν)

Od. 5. 488-491 ὥς δ' ὅτε τις δαλὸν σποδιῇ ἐνέκρυψε μελαίνῃ / ἄγρου ἐπ' ἐσχατιῆς, ᾧ μὴ παρὰ γείτονες ἄλλοι, σπέρμα πυρὸς σώζων, ἵνα μὴ ποθεν ἄλλοθεν αἶοι, / ὥς Ὀδυσσεὺς φύλλοισι καλύψατο

Arat. 1035 ἡ πῦρ αὔηται σπουδῇ καὶ ὑπεύδρια λίχνα

Aristoph. fr. 784 K.-A. da Phryn. praep. soph. p. 21. 1 αὔεσθαι πῦρ καὶ ἐναίεσθαι· Ἀριστοφάνης (fr. 784 K.-A.) αὐόμενος

Theocr. 16. 16 πᾶς δ' ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχων πόθεν αὔεται (var. οἷσεται) ἄθρεϊ / ἄργυρον

Herodot. 7. 231 οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο.

Cratin. fr. 450 K.-A., da Phryn. cit.

Hesych. ε 2074 La. ἔναυον· ἔνθεος. Κύπριοι; ε 2078 La. ἐναῦσαι· ... μεταλαβεῖν; schol. [Plat.] Axioch. 371e ἐναύσασθαι· μεταλαβεῖν (καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας παρὰ τῆς Ἑλευσιῆς ἐναύσασθαι); ε 2710 La. ἔναυσμα· λείψανον. μετὰληψις (ε 2075 La. ἐναύοντες· ἀνάπτοντες πυρί. τὰ γὰρ σμήνη τῶν μελισσῶν διώκουσι διὰ πυρὸς καὶ καπνοῦ ε da Cyrill. in XII proph. 2. 48. 14 πῦρ ἐναύοντες καπνῷ τὰς μελίσσας διώκουσιν).

Hesych. ε 2078 La. ἐναῦσαι· ἐνάψαι ...; ε 2709 La. ἐναύσασθαι· ἐξάψαι (ἐξάψασθαι [Zon.] 740. 25); [Zon.] 740. 23 ἐναύοντες· ἐνάπτοντες (cf., invece, Phot. ε 823 Th. ἐναύσασθαι· πυρὸς μετασχεῖν).

Plut. Cim. 10. 7 ὑδάτων τε πηγαίων καὶ πυρὸς ἔναυσιν,

Alcm. fr. 31 Dav. τὰν Μῶσαν καταυσεῖς, Hesych. 93 καθαῦσαι· ἀφανίσαι

Hesych. κ 1479 La. καταῦσαι· καταντλήραι (= Phot. κ 382 Th.). καταδῦσαι (cf. θ 1480 καταύστης· [καταδύστης]...).

Hesych. γ 785 γοιναῦτις (Φοιν-)· οἶνοχόη,

Soph. Ant. 619 εἰδότι δ' οἰδὲν ἔρπει, / πρὶν πυρὶ θερμῷ πόδα τις προσαΐσῃ: Io scolio rende προσαΐρη, προσφέρῃ

Bacchyl. 5. 142 καίε τε δαιδαλέας ἐκ / λάρνακος ὠκύμορον / φιτρὸν ἑξάυσασα (Wackernagel: ἐγκλαύσασα rap.)

Eupol. fr. 450 K.-A. = Phot. α 1125 Th. ἐξαῦσαι· ἐξελεῖν Εὐπολῖς. καὶ ὁ ἐξαυστήρ ἀπὸ τούτου. Ἀρίσταρχος ἐπὶ τοῦ ἐγκεκρυμμένου πυρὸς

Plat. com. fr. 37 K.-A. ὁ δὲ τὸν ἐγκέφαλόν τις / ἐξάσας καταπίνει

Eustath. *Od.* p. 233. 31 con καὶ τὸ ὀπτῆσαι ἐξαῦσαι

Poll. 6. 88, ἐξαῦσαι = ἐξελεῖν, 10. 98 ἐξαστήρ

prima attestazione in Aesch., fr. 2 R. χαλκίοισιν ἐξαστήρες χειρούμενοι; in Hesych. ε 3618 glossato con κρεάγρα e sinonimo di ἀρπάγη in Hesych. α 3789

Aristoph. *Eq.* 921 ἀνὴρ παφλάζει ... / ὑπερζέων. ὑφελκτέον / τῶν δαδίων, ἀπαρυστέον τε τῶν ἀπειλῶν ταυτηί (scil. una pala o un mestolo), e Diosc. 1. 30 ὅταν δὲ ἀναζέση δῖς, ὑπόσπασον τὸ πῦρ, e quindi propone di leggere μέσου δ' ἐξαύσατο βαῦνον,

Orio 32. 8 βάνουσος, ὁ τὰς βάνους ἄπτων· ὁ τὰς καμίνους αἷων, ἀντὶ τοῦ καίων; *Etym. Gen.* β 33 L.-L. βάνουσος· ... εἴρηται δὲ παρὰ τὸ τὰς βαῦνους αἶειν, τουτέστι τὰς καμίνους καίειν (= *Etym. M.* β 43 L.-L., *Etym. Sym.* β 28 L.-L.); β 69 L.-L. βαῦνος· ἡ κάμιнос· παρὰ τὸ αἶω, τὸ καίω (= *Etym. M.* β 83 L.-L.; *Etym. Sym.* β 58 L.-L.); *Etym. Gud.* 260. 12 ss. βάνουσος· ... ὃ ἐστὶ τὰς βαῦνους ἄπτων· ἡ ὁ τὰς καμίνους αἷων, ἀντὶ τοῦ καίων ... βάνουσος· ... οἷον βαῦνους ἄπτων, ὃ ἐστὶ τὰς καμίνους καίων. βάνουσος· ... παρὰ τὸ τοὺς βαῦνους αἶειν; Eustath. *Od.* 1. 233. 28 ss. αἶειν δὲ κυρίως, τὸ καίειν. ὅθεν καὶ βάνουσος ὁ αἷων τὸν ἐν ἄλλοις ῥηθέντα βαῦνον ... ἐκ δὲ τοῦ τοιούτου αἶειν, καὶ αἶον φασί, τὸ καὲν καὶ αὐθὲν ξύλον. καὶ τὸ ὀπτῆσαι. ἐξαῦσαι; [Zon.] 369. 26 βαῦνος γὰρ ἡ κάμιнос· παρὰ τὸ τὰς βαῦνους αἶειν, ὃ ἐστὶ καίειν; *An. Gr.* I 222. 22 Bekker βάνουσι· ... ἀπὸ τοῦ τοὺς βαῦνους ἐναύειν.

Lucian. *Dial. mar.* 2. 2 καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσα ἐναυσάμενος ὃ ἔφερον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὅρους, e Cels. 6. 51 οὐ γὰρ δὴ καθάπερ οἱ τοὺς λύχνους ἐκ γειτόνων ἐναυόμενοι φῶς ὃ δημιουργὸς ἄνωθεν ἐχρήσατο.

Phoen. fr. 4. 5-8 Knox (*PStrasb.* WG 307 col. I 1-29) ην.(φ). [ἐν]αύεσθαι λύχνον· / .].....(ε).(αλ)ος, καὶ πα(υα)κή θάλλων / ἐτοῖμον †..τον κ(τῆσι)ν ὦ(ν) ἐ(κ)εῖτ' τήρει / καὶ κάε χρεῖην καὶ π[ἐν](η)τος ἐμβλέψας

βαυνόν: Heraclit. *All. Hom.* 69. 16 Ποσειδῶν δ' ἐστὶν ὁ ῥυόμενος παρ' Ἡφαίστου τὸν Ἄρη πιθανῶς, ἐπειδήπερ ἐκ τῶν βαῦνων διάπυρος ὁ τοῦ σιδήρου μύδρος ἐλκυσθεὶς ὕδατι βαπτίζεται καὶ τὸ φλογῶδες ὑπὸ τῆς ἰδίας φύσεως κατασβεσθὲν ἀναπαύεται, Max. Tyr. 16. 3f τὰ χαλκευτικά μὴ πρὸς τῷ βαύνῳ καὶ τῷ πυρὶ διημερεύοντα, 41. 4e καὶ ἐκ βαῦνου αἰθαλώσεις.

Tryph. fr. 126 Vels ἀπὸ τοῦ βαῦνος βάνουσος λέγει κατὰ πάθος, ὥφειλε γὰρ ὡς παρὰ τὸ ἵππος Ἴππασος, κριὸς Κρίασος, οὕτω βαῦνος βαύνασος. γέγονε δὲ ἐν ὑπερθέσει (cf. anche Philox. fr. *60 Th.), Herodian. 2. 174. 7 Lentz βαῦνος τὸ πῦρ ἢ ὁ χυτρόπους ἢ ἡ κάμιнос. ἐνθεν καὶ βάνουσος καὶ κρίβανος ὁ ἔχων κριθάς (vd. anche 2. 538. 22 Lentz).

Et. Gud. 264. 19 de St. βαῦνος τὸ πῦρ ἢ ὁ χυτρόπους ἢ ἡ κάμιнос, βαῦνος τὸ πῦρ anche in Thom. Mag. 202. 2. Poll. 10. 100 ha οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βαῦνον ἂν εἴποις τὸν χυτρόποδα (mentre in 6. 88 βαῦνους è collocato tra κριθάνους e ἱπνούς, quindi "forni"), Hesych. β 369 La. βαῦνοι· χυτρόποδες καὶ κάμινοι, β 370 La. *βαῦνος· χυτρόπους.

Hesych. κ 4092 La. κρίβανος· ... καταχρηστικῶς δὲ καὶ ὁ λέβης

Hesych. β 368 La. βαῖνη· κάμινος ἢ χωνευτήριον

Eustath. *Il.* 1. 203. 15 καλοῦσι δὲ βαῖνον μέχρι καὶ ἐσάρτι Πελοποννήσια τὸν τοῦ πυρὸς τόπον, *Od.* 1. 255. 39 καὶ ὅτι ἡ πρόσγειος ἐσχάρα, καὶ βαῖνος λέγεται εἰσέτι καὶ νῦν

Herodian. 1. 178. 5 Lentz (da Arcad. 73. 4) βαυνός, ὅπερ οἱ Ἀττικοὶ βαρύνουσι, schd. Dion. Thr. 112. 10 Hilg. βαυνός, ὅπερ κοινῶς μὲν ὀξύνεται, ἀττικῶς δὲ βαρύνεται

Tutti trascrivono il frammento con βαυνόν: Bekker 1816, p. 655, Bergk 1846, II p. 17, Hiller 1872, p. 98, Maass 1883, p. 106, Hilgard 1901, p. 112, van Ijzeren 1924, p. 363, Powell 1925, p. 65, Diehl 1942, p. 84, Keller 1946, p. 88, Solmsen 1947, 262 n. 43, Merkelbach 1963, p. 490, Hollis 1990, p. 347. La White 2003, p. 301, ha un curioso βαῦνον. Solo Lobeck 1846, p. 11, ha βαῖνον.

Poll. 10. 100, Hesych. βαῖνη βαῖνοι, Aspasios in *Eth. Nic.* 104. 23 Heylbut, Eustath. in *Il.* A 449, in *Od.* δ 603, ζ 305

Call. fr. 242 Pf. (= 31 H.) παλαίθετα κᾶλα καθήρει,

Ovid. *Met.* 8. 644 s. (Bauci) *multifidasque faces ramaliaque arida tecto / detulit et minuit parvoque admovit aeno,*

Call. fr. 114 H. (= 295 Pf.) σὺν δ' ἄμυδις φορυτόν τε καὶ ἵπνια λύματ' ἅειρεν; Cf. anche fr. 32 H. (= 243 Pf.) δανὰ ξύλα ... κεάσαι

Plut. *Conv. disp.* VII 1. 3, 699a Hubert: poet. XXV (*Erigone*), 5 Bach (*Erigone*), 2 Schneidewin (*Erigone*), VI Osann (*Erigone*), 4 Bergk (*Erigone*), 29 H. (*Erigone*), 25 P. (*Erigone*), 3 D. (*Erigone*), 2 Rok.

πάρες δὲ καὶ τὸν κομψὸν Ἑρατοσθένην λέγοντα

καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πλεύμονα τεγγόμενος

T = Vind. Phil. Gr. 148

Macrob. *Sat.* VII 15. 23 Willis

et Eratosthenes testatur idem:

καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πλεύμονα τεγγόμενος

PTFA 1. *et Eratosthenes testatur idem* om. **FA** | 2. Graeca om. **TFA** | **ΒΑΘΥΝ Π** | **ΙΕΓΓΟΜΕΝΟΣ Π**

P = Par. 6371

T = Matrit. Escorial. Q. 1. 1

F = Laur. Plut. 90, 25

A = Cantabr. bibl. univ. 260

Plut. *Stoic. rep.* 29, 1047d-e Pohlenz

καίτοι Πλάτων μὲν ἔχει τῶν ἱατρῶν τοὺς ἐνδοξοτάτους μαρτυροῦντας, Ἱπποκράτην Φιλιστίωνα Δῶξιππον τὸν Ἱπποκράτειον, καὶ τῶν ποιητῶν Εὐριπίδην Ἀλκαῖον Εὐπολιν Ἑρατοσθένην, λεγοντας ὅτι τὸ ποτὸν διὰ τοῦ πνεύμονος διέξεισι

2. Ἱπποκράτιον **X¹F¹** ut 699c **T** | 3. τὸν **AEnd**

X = Marc. 250

F = Par. 1951

g = Vat. Pal. 170

d = Laur. 56, 2

v = Vind. 46

z = Vind. suppl. 23

a = Ambr. 859

A = Par. 1671

E = Par. 1672

(B) = Par. 1675

(n) = Vat. gr. 1676

βαθὺν ... πλεύμονα:

Soph. *Aj.* 1200 ἐκεῖνος οὐ στεφάνων οὐ/τε βαθειᾶν κυλίκων νεῖ/μεν ἐμοὶ τέρψιν ὁμιλεῖν; fr. 563. 1 s. ἐγγείτω βαθὺν / κρατῆρ'; Pherecr. fr. 152 K.-A. σφίσι δέ <γ> αὐταῖσιν βαθείας κύλικας ὥσπερ ὀλκάδας οἶναγωγούς; Philyll. fr. 6 K. = post Eubul. fr. 14 K.-A. σὺν τῷ βαθείας καὶ πυκνάς / ἔλκουσι τὰς ἀμύστιδας; Theocr. 1. 27 καὶ βαθὺν κισσὶβιον κεκλυσμένον ἀδεί κήρῳ.

Il. 16. 766 ὥς δ' Εὐρύς τε Νότος τ' ἐριδαίνετον ἀλλήλοιν / οὐρεος ἐν βήσσης βαθέην πελεμίζεμεν ὕλην; *Od.* 9. 144 ἀὴρ γὰρ περὶ νηυσὶ βαθεῖ' ἦν, οὐδὲ σελήνη / οὐρανόθεν προῖφαινε, κατείχετο δὲ νεφέεσσιν.

[Call.] *epigr.* 36 Pf. τὸν βαθὺν οἶνοπότην Ἑρασίξινον ἢ δις ἐφεξῆς / ἀκρήτου προποθεῖσ' ὥχετ' ἔχουσα κύλιξ Theocr. 14. 29 πόσιος καὶ τέρραρες ἐν βάθει ἡμεῖς e Lucian. *Alex.* 25 ὥσπερ δ' ἐκ μέθης βαθείας ἀναφέροντες Theocr. 13. 58 τρις μὲν Ὑλαν ἄσσειν, ὅσον βαθὺς ἤρυγε λαιμός.

Il. 19. 125 τὸν δ' ἄχος ὅξυ κατὰ φρένα τίψε βαθείαν (vd. anche Theogn. 1051, Pind. *Nem.* 4. 8, Aesch. *Suppl.* 407),

LXX *Psalms.* 63. 7 προσελεύσεται ἄνθρωπος, καὶ καρδία βαθεῖα, *Jerem.* 17. 9 βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα, καὶ ἄνθρωπος ἐστίν· καὶ τίς γινώσκει αὐτόν;

ἀκρήτῳ:

Apollonio Rodio

1. 435 ὁ δ' ἀκρήτους χέε λοιβάς / Αἰσονίδης];

Nonn. 47. 108 φιλακρήτοις ... κυπέλλοις

ἄκρητοι σπονδαὶ di *Il.* 2. 341 e 4. 159.

ἡδονή (Aristoph. *Ach.* 73-75 πρὸς βίαν ἐπίνομεν / ἐξ ὑαλίνων ἐκπωμάτων καὶ χρυσίδων / ἄκρατον οἶνον ἡδύν; Eubul. fr. 136. 1 s. K.-A. οἶνον γὰρ με ψίθειον γεύσας / ἡδὺν ἄκρατον, vd. anche Herodot. 1. 207. 6 ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται ἐὶσι ἀγαθὼν τε Περσικῶν ἄπειροι καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθές. τοῦτοις ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ κατακόφαντας καὶ σκευάσαντας προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς δὲ καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἶνου ἀκρήτου καὶ σιτία παντοῖα; tratto culturale barbarico ed estraneo alla civilizzazione greca (Herodot. 6. 84. 1 αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκίθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου μανῆναι e 3 Κλεομένεα δὲ λέγουσι ἡκόντων τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα ὁμιλεῖν σφι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται; Plat. *Legg.* 637e ὑμεῖς [scil. Spartani] μὲν γὰρ ... τὸ παράπαν ἀπέχεσθε, Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾶκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι. Vd. anche Theophr. fr. 579a Fort. εἴ τις Λοκρῶν τῶν Ἐπιζεφυρίων νοσῶν ἔπιεν οἶνον ἄκρατον, μὴ προστάξαντος τοῦ θεραπεύοντος, εἰ καὶ περιεσώθη, θάνατος ἢ ζημία ἦν αὐτῷ, ὅτι μὴ προσταχθὲν αὐτῷ ὁ δὲ ἔπιεν manifestazione e un riconoscimento della forza di Dioniso (cf. Theophr. fr. 572 Fort. τὸν ἄκρατον ... οἶνον τὸν ἐπὶ τῷ δείπνῳ διδόμενον, ὃν δὴ λέγουσιν Ἀγαθοῦ Δαίμονος εἶναι πρόποσιν, ὀλίγον τε προφέρουσιν, ὥσπερ ἀναμυμνήσκοντες μόνον τῇ γεύσει τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ θεοῦ δωρεάν, καὶ μετὰ τὴν πλήρωσιν διδάσιν, ὅπως ἐλάχιστον ἦ τὸ πινόμενον· καὶ τρίτον προσκυνήσαντες λαμβάνουσιν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὥσπερ ἰκεταίαν τινα ποιοῦμενοι τοῦ θεοῦ μηθὲν ἀσχημονεῖν μηδ' ἔχειν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν τοῦ πότου τούτου καὶ λαμβάνειν ἐξ αὐτοῦ τὰ καλὰ καὶ χρήσιμα, Philod. *FGrHist* 328 F 5b Ἀμφικτύονα τὸν Ἀθηναίων βασίλεια μαθόντα παρὰ Διόνυσου τὴν τοῦ οἶνου κρᾶσιν πρῶτον κεράσαι. διὸ καὶ ὀρθοῖς γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις οὕτω πίνοντας, πρότερον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου καμπτομένους, καὶ διὰ τοῦτο ἰδρύσασθαι βωμὸν Ὁρθοῦ Διόνυσου ... καὶ θέσμιον ἔθετο προσφέρεσθαι μετὰ τὰ σιτία <πᾶσιν> ἄκρατον μόνον ὅσον γεύσασθαι, δείγμα τῆς δυνάμεως τοῦ Ἀγαθοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη κεκραμένον, ὅπόσον ἕκαστος βούλεται· προσεπιλέγειν δὲ τούτῳ τὸ τοῦ Διὸς Σωτήρος ὄνομα διδαχῆς καὶ μνήμης ἕνεκα τῶν πινόντων, ὅτι οὕτω πίνοντες ἀσφαλῶς σωθήσονται)

πλεύμονα / πνεύμονα:

Eustath. ad *Il.* 4. 363 Ἀθηναῖοι γὰρ ἀντὶ τοῦ π̄ ἔστιν ὅτε λ̄ τιθέασιν.
Aristot. *resp.* 476a 8-9 ἔοικε δὲ καὶ τοῦνομα εἰληφέναι ὁ πνεύμων διὰ τὴν τοῦ πνεύματος ὑποδοχὴν,
Eur. *Or.* 277 πνεῦμ' ἀνείς ἐκ πνευμόνων, *HF* 1093 πνοάς ... πνέω ... πνευμόνων ἄπο
ad es. in Eur. *HF* 1093, *Ion* 524 e 767, *Or.* 277, Aesch. fr. 177a, Soph. fr. 1135. 2 la forma πλευμ. è un restauro moderno, mentre la tradizione si divide per Alc. fr. 347 V., Aesch. *Sept.* 61, Eur. fr. 983 K., Soph. *Trach.* 567, 778, 1054, Aristoph. *Lys.* 367, *Ran.* 829, Eupol. fr. 158 K.-A.
Phot. p. 374. 18 s. Porson πλεύμων διὰ τοῦ λ̄ e cita il verso con la forma πλεύμονι
un verso aggiunto dopo 12. 189 nel *PLitLond.* 251 + *PHarr.* 36 e identico a 4. 528 ha πλεύμονι
Moer. 000 πλεύμων Ἀττικῶς· πνεύμων Ἑλληνικῶς; Eustath. *Od.* 1. 86. 7 καὶ Ἀττικῶς μεταμῶλια, ὥς καὶ νίτρον λίτρον, καὶ πνεύμων πλεύμων ... καὶ παρ' Ὀμήρῳ (segue *Il.* 4. 528 con πλεύμονι) καθά τις γράφει τῶν παλαιῶν; 1. 367. 38 καὶ παρ' Ἀττικοῖς δὲ καὶ ἐν τῷ νίτρον λίτρον καὶ πνεύμων πλεύμων.
Anche gli Ἰάματα di Epidauro (IV a. C.) recano πλεύμ. (*IG* IV², 1, 122, XXX [bis]).

defixiones: vd. «Hesperia» 6, p. 383 no. 2, I 7 e 19, II 30 (Atene, I p. C.), *SEG* XXXV 227. 22 (Atica, 250 p. C.) (Vd. Threatte 1996, p. 768), o a livelli più formali, come in *SEG* 47. 196A 7, 22, 27 e 197B 13 e 21 (Atene, I a. C.). Cf. anche *GVI* 993. 3 (Roma 150-200 d. C., poetica).

πλεύμον' ἔκπλυτον, in Eupol. fr. 158. 2 K.-A.

Il termine non è rarissimo in poesia (25x fino ad Eratostene: *Il.* 4. 528, Archil. fr. 13. 5 W., Alc. fr. 347 V., Aesch. *Sept.* 61, *Choe.* 639, fr. 177a R., Soph. *Trach.* 567, 778, 1054, fr. 941. 7, 15 R., fr. 1135. 2 R., Eur. *HF* 1093, *Ion* 524, 767, *Or.* 277, fr. 983 K., Eupol. fr. 158. 2 K.-A., Aristoph. *Pac.* 1069, *Lys.* 367, *Ran.* 829, *adesp. com.* fr. 619 K.-A., Eubul. fr. 23 K.-A., fr. 63. 7 K.-A., [Theocr.] 25. 237; cui si possono aggiungere il fr. anon. testimoniato da *Suda* τ 212 e Philod. *A. P.* 11. 34. 7).

intensità di una ferita (*Il.* 4. 528, Aesch. *Choe.* 639, Soph. *Trach.* 567, Aristoph. *Lys.* 367, *Ran.* 474 [cf. [Theocr.] 25. 237]) o di una malattia (Soph. *Trach.* 778, 1054, Aristoph. *Pac.* 1069), o all'intensità di una emozione (Archil. fr. 13. 5 W., Soph. fr. 941. 7, 15 R., Eur. *HF* 1093, *Ion* 767, *Or.* 277), o anche di uno sforzo fisico (Aesch. *Sept.* 61, Soph. fr. dub. 1135. 2 R., Aristoph. *Ran.* 829). (un sonno profondo in Aesch. fr. 177a R. ?).

Phryn. *praepr. soph.* 84. 12 (= *adesp. com.* fr. 619 K.-A.) κάμινον ἔχειν ἐν τῷ πνεύμονι· ἐπὶ τινος γυναικὸς μεθίσου

τεγγόμενος:

Philod. *A. P.* 11. 34. 7 καὶ Μιτυληναῖψ τὸν πνεύμονα τέγγατε Βάγχω, Alc. fr. 347. 1 V. Alc. fr. 347. 1 V. τέγγε πλεύμονας οἶνῳ, esamente anonimo in *Suda* τ 212 οἶνῳ πνεύμονα τέγγε, φίλης δ' ἀπέχου Κυthereῖης
Eur. fr. 983 K. οἶνος περάσας πνευμόνων διαρροάς, Eupol. fr. 158 K.-A. πίνειν γὰρ αὐτὸν Πρωταγόρας ἐκέλευ', ἵνα / πρὸ τοῦ κυνὸς τὸν πλεύμον' ἔκπλυτον φορῇ.

Platone, *Tim.* 91a τὴν τοῦ ποτοῦ διέξοδον, ἣ διὰ τοῦ πλεύμονος τὸ πῶμα ὑπὸ τοὺς νεφροὺς εἰς τὴν κύστιν ἐλθὼν καὶ τῷ πνεύματι θλιφθὲν συνεκπέμπει δεχομένη ε 70c ἐπικουρίαν αὐτῇ μηχανώμενοι τὴν τοῦ πλεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν, πρῶτον μὲν μαλακὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἐντὸς ἔχουσιν οἶον σπόγγου κατατετρημένας, ἵνα τό τε πνεῦμα καὶ τὸ πῶμα δεχομένη.

[Hippocr.] *de morbis* IV 25 λέγουσι ὅτι τινες ὅτι τὸ πινόμενον ἐς τὸν πνεύμονα ἔρχεται, ἐκ δὲ τούτου ἐς τὸ ἄλλο σῶμα· οὗτοι δὲ οἱ ταύτη λέγοντες διαβάλλονται τούτῳ ὧς μέλλω ἐρέειν κτλ. (segue un lungo elenco di prove), e Erasistr. fr. 114 Garofalo e Chrysipp. fr. 763 von Arnim ἐν δὲ ταῖς Φυσικαῖς Θέσεσι περὶ τῶν ἐμπειρίας καὶ ἱστορίας δεομένων διακελευσάμενος τὴν ἡσυχίαν ἔχειν, ἂν μή τι κρεῖττον καὶ ἐναργέστερον ἔχωμεν λέγειν «ἴνα, φησί, μήτε Πλάτωνι παραπλησίως ὑπονοήσωμεν, τὴν μὲν ὑγρὰν τροφήν εἰς τὸν πνεύμονα φέρεσθαι, τὴν δὲ ξηρὰν εἰς τὴν κοιλίαν, μήτε ἕτερα παραπλήσια γεγονότα τούτοις διαπτώματα» Nonn. 47. 58 καὶ μὲν ἄλλο μετ' ἄλλο γέρων φυτοεργὸς ἄλweis, / οἷστρον ἔχων ἀκόρητον εὐρραθάμιγγος ἑέρση,

[Apollod.] 3. 14. 7 ἀφικνεῖται πρὸς τινὰς ποιμένας, οἳ γευσάμενοι τοῦ ποτοῦ καὶ χωρὶς ὕδατος δι' ἡρόνην ἀφειδῶς ἐλκύσαντες.

schol. D Il. 22 29 γενόμενος δὲ ἐκτὸς τῆς πόλεως βουκόλοις οἶνον παρέσχευ. οἱ δὲ ἀθρόως ἐμφορησάμενοι οἱ μὲν εἰς βαθὴν ὕπνον ἐτράπησαν, οἱ δὲ περιλειπόμενοι, νομίσαντες θανάσιμον εἶναι φάρμακον τὸ πόμα, πλήσσοντες ἐφόνευσαν τὸν Ἰκάριον· μεθ' ἡμέραν δὲ νηψάντων αὐτῶν κτλ.; Hygin. *Astron.* 2. 4. 3 *qui cum perambulans Atticorum fines, pastoribus ostenderet, nonnulli eorum aviditate pleni, nouo genere potionis inducti, somno consopiantur atque alius aliam se in partem reiciunt. ut semimortua membra iactantes, alia ac decebat loquebantur, reliqui eorum arbitrati uenenum ab Icaro datum pastoribus, ut eorum pecora abigeret in suos fines, Icarum interfectum in puteum deiecerunt. ... qui autem obdormierant, experrecti cum se numquam melius quiescere faterentur ac requirerent Icarum, ut pro beneficio munerarentur, interfectores eius animi conscientia permoti etc.*